

Upravništvo, Ljubljana, Knafljeva
ulica 5 — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 6 — Tel. 3392, 3492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11 — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ul. št. 2
Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga číslo 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg 7, telefon šte. 24-55.
Celje, Strossmayerjeva ulica šte. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Masaryk je umrl

Osvoboditelj, tvorec in prvi prezident bratske češkoslovaške republike, veliki borec in mislec dr. Tomáš G. Masaryk je včeraj ob pol 4. uri zjutraj izdihnil — Splošno žalovanje na češkoslovaškem — Pogreb bo v torek

Velikega Masaryka ni več! Umril je največji sin češkoslovaškega naroda in eden največjih Slovanov, kar jih pozna zgodovina. Dasi zadnji dve leti ni več stal ob krmilu države, marveč je svojo pozno življenjsko jesen preživel v tišini idiličnih vrtov, parkov in gozdov v Laníh, je vendar njegova smrt napočila z žalostjo srca vsega češkoslovaškega naroda. Saj je tudi po njegovem odhodu z najvišjega mesta v državi vse prebivalstvo imelo tolažilno zavest, da prezident Osvoboditelj še živi sredi svojega naroda. Zdaj pa je neizprosna smrt prestrigla nit življenja velikemu možu in neizrekljivo razžalostila ves narod.

Smrt velikega Osvoboditelja za Češkoslovaško ne pomeni nikakršne politične katastrofe in zaradi nje država ne bo vržena v kake zmešnjave in težkoče. Tudi v tem pogledu je prezident Masaryk izpričal silno veličino svojega duha. Kakor dober in previden gospodar je veliki pokojnik uredil vse potrebno, ko je dal slovo položaju poglavarja države. Breme vladarskih poslov je preložil na mlajša in čilejša ramena ter se umaknil v zatišje, da v enostavnosti, ki ga je odlikovala vse dni življenja in ob vedrini uravnovešenega duha pričaka konca svojega plodonosnega življenja. Njegova prisotnost je bila vsem politikom, državnikom in javnim delavcem stalno resen opomin: Osvoboditelj gleda naše dejanje in nehanje, delajmo tako, da bomo vredni njegovega priznanja! Ta nevidna pričujočnost prezidenta - Osvoboditelja je bila pomemben činitelj v češkoslovaškem javnem življenju tudi še potem, ko se je zaslužni mož odtegnil vsem vladnim in javnim zadevam.

Kakor pa Masarykova smrt nima dalekosežnih političnih posledic, tako je v duševnem pogledu le strahovit udarec za ves češkoslovaški narod. Vsakogar je globoko pretresla vest o smrti tvorca države, osvoboditelja izpod tujega jarma, brezprimerno hrabrega in požrtvovalnega borca za svobodo ter modrega državnika, ki je krepko držeč krmilo države, omogočil, da je obnovljena domovina brez škode preplula težavne in viharne prve čase svojega obstanka. Vsenarodna hvaležnost je premajhna oddolžitev za to, kar je Masaryk storil za svoj češkoslovaški narod in na Češkoslovaškem se tega dobro zavedajo. Zato je ob neprecenljivi izgubi prevzela vse državljane brez razlike političnega prepričanja globoko občutena žalost. Javnost se spominja, da so bile v življenju pokojnika dobe, ko je stal osamljen in obdan od neugasljivega sovraštva, ko je svojim rojakom promoviral realno politiko in rušil votle malike fanatizma ter kratkovidne neprijateljivosti. Le polagoma si je pridobil najprej razum in nato srca, a ko je ob preklopu svojega življenja napovedal boj avstrijski monarhiji, je stal za njim že strnjen češki narod, ki ga je veliki voditelj vodil do zmage in pripeljal v svobodo. Češki narod je spoznal, da je bil v T. G. Masaryku v usodnem času dobil moža, kakršnega je potreboval in ki edini je bil kos izrednemu položaju.

Ob odhodu te gigantske osebnosti se ne moremo zapreti pred najvišjim občudovanjem moža, ki je bil v toliki meri ljubljeneč usode, da je še za svojih živih dni, v najzrelejši dobi dočakal izpolnjenje vseh svojih želja. Njegovo življenjsko delo je bilo ovenčano z najlepšim uspehom, kakršen je prisojen malokateremu smrtniku. Svoje pozemske dneve je zaključil kot častitljiv stavec, za njim pa plače ves narod, za njim žaluje ves kulturni svet, ki je s T. G. Masarykom izgubil enega največjih in najslajnejših predstavnikov.

Pred vsem pa žaluje za velikim pokojnikom za bratskim češkoslovaškim narodom naš narod. Saj je prezident Osvoboditelj kot vzgojitelj in učitelj oblikoval celo pokolenje naših javnih delavcev, pokazal na se je že v prvih časih svojega političnega udeleževanja kot plemenit in nesebičen prijatelj na-

šega naroda. V ljutih borbah proti nemoralnemu avstrijskemu režimu je mnogo pripomogel, da so bile pred vsem svetom razgaljene odvratne metode avstrijske birokracije, ki je hotela s ponarejenimi dokumenti v kali zadušiti osvobodilno gibanje na našem jugu. Tudi v času velike vojne je izkazoval Masaryk našim upornikom dragocene zasluge, po zmagovitem zaključku borbe pa je njegova država bila vedno najzvestejša zaveznica Jugoslavije, ki je v pokojniku izgubila odličnega prijatelja.

T. G. Masaryk kot človek, kot državnik in kot filozof učenjak svetovnega slovesa je bil pojav izrednega formata. Njegova zapadnjaška omika in demokratska usmerjenost, cepljena na slovansko debljo, je podala svetu najzgovornejši dokaz, do kakšnih nebotičnih duhovnih višin se lahko povzpne slovanski človek. Ni morda slučaj, da je ta veličastna duhovna potencia vzniknila ravno med Čehoslovaki, na katere je

najsilneje pritiskala tuja sila. T. G. Masaryk je bil po svojem rodu čudovita sinteza Čeha in Slovaka, po svojem duhu pa slovanstva in človečanstva. V njem izgublja svet najizrazitejšega predstavnika demokratične ideje, moža, ki je z železno doslednostjo izvajal skrajne posledice svoje demokratične usmerjenosti. Od prvih začetkov delovanja je njegova postava ozarjena s čarom preprostosti, resnicoljubnosti in ljudskosti. Le možu takih izrednih sposobnosti je bilo mogoče, da pozove pred sodni stol zgodovine prastaro državno tvorbo podunavske monarhije. Pod njegovo ostro obtožbo se je susula v prah, on pa je kot zmagovalec popeljal svoj narod v svobodo. On ni samo zaslužen za svoj narod, kakor je to s priprostim besedami svečano ugotovilo češkoslovaško narodno predstavništvo. T. G. Masaryk je zaslužen za človeštvo.

Bodi večna slava velikemu Slovanu velikemu človeku!

Življenje dela in borbe

Tomáš G. Masaryk se je rodil 7. marca 1850 v Hodoninu na Moravskem. Oče njegov, kočijaž v službi tamonjše cesarske gosposčine, je bil po rodu Slovak, mati pa Moravka, doma iz rodovitne Hane. Osnovno šolo je mladi Tomáš posečil v rojstnem kraju kasneje pa je šel na realko v Hustopeči z namenom, da bi napravil dva razreda in postal učitelj. Ko je dovršil dva razreda, bi moral čakati še dve leti na sprejem na učiteljsko v Brnu. Siromašni starši pa so videli, da sina ne bodo mogli vzdrževati, zato ga je mati odpeljala na Dunaj v uk k nekemu ključavničarju. Tam pa so mu tovariši zagrenili življenje, ker so mu nobrahi knjižne in Tomaž je z Dunaja pobegnul domov. Zdaj so ga dali učiti kovaštva, toda tudi pri tem po-

slu ni ostal dolgo. Postal je učiteljski pomočnik v Čajkovicah, kajti starši so se bili preselili iz Hodonina. Selili so se sploh čisto, kakor so gospodarji pač premeščali svojega kočijaža.

Doba učenja

Vendar je mladega Masaryka na vso moč privlačevala knjiga in šola. Ko mu je bilo 15 let, so se gmotne prilike v rodni toliko poboljšale, da je ukaželjni deček lahko stopil v Brnu v tretji razred gimnazije. Tu je ostal do dovršenega petega razreda, nadaljnje tri in maturo pa je dovršil na akademski gimnaziji na Dunaju. Že kot srednješolec se je Masaryk izkazal kot izredno zrelega samostojnega

dečka. V Brnu je zaradi verskih nazorov prišel v oster spor s katehetom in z ravnateljem, zato je moral zapustiti zavod, na Dunaju pa je veroučitelju odkrito izjavil, da ne prizna papežar proglašene dogme o papeški nezmotljivosti.

Po maturi se je vpisal na dunajski univerzi v filozofijo. S 26 leti je že postal doktor; v svoji disertaciji je razpravljajal o Platonovem pojmovanju duše. Tudi kot doktor filozofije si je Masaryk služil svoj kruh s poučevanjem. S svojim gojencem je odpotoval v Lipsko, kjer se je v nekem penzionatu seznanil z Američanko Charlie Garrigueovo. Zaljubila sta se drug v drugega pri čitanju filozofskih spisov in l. 1878. je Charlie Garrigueova postala Masarykova žena. Po poroki je Masaryk prevzel tudi ženinovo ime in se je odslej po zapadnjaškem načinu podpisoval T. G. Masaryk.

Naslednjega leta je postal Masaryk privatni docent na dunajskem vseučilišču. Njegov habilitacijski spis »Samomor kot množestveni pojav moderne civilizacije« mu je ustvaril znanstveno ime. Pri razglabljanju tega problema je podrobno analiziral razne evropske vere in na temelju tega študija izstopil iz katoliške cerkve ter se pridružil reformirani, kjer je našel večjo skladnost z moderno znanostjo. L. 1882 se je trajno naselil v Pragi in postal docent na praški univerzi.

Prvi politični nastopi

Poleg svojega docentskega posla, ki ni bil plačan, je moral Masaryk s postranskimi zasluzki vzdrževati rodbino, pa je kljub temu še našel dovolj časa, da je pisal filozofsko-znanstvena dela, ki so kmalu obrnila pozornost javnosti na mladega učenjaka. V politiko je stopil posredno, kose je l. 1886. začel znani rokopisni boj. V tem boju si je nakopal toliko sovražnikov, da je zaradi njihovih spletk šele leta 1898. postal redni profesor s stalno plačo. Od l. 1887. je pisal v »Case« politične članke, dve leti kasneje pa je ta list prevzel sam v družbi dr. Kramářem in Kaizlom. Nova politična skupina je osnovala češko politično stranko, ki je našla toliko odmeva v javnosti, da so bili uredniki »Case« izvoljeni v državni zbor. Vendar je Masaryk zaradi nesoglasij v stranki že čez dve leti odložil mandat. Vrnil se je v Prago, kjer je v »Novi dobi« razvil svojo delavnost kot preporoditelj češke politike v pravcu realizma. Izdal je cel niz filozofskih del, v katerih je postavil osnovo za razčiščenje problema malega naroda.

V začetku 20. stoletja pada največja Masarykova znanstveno literarna delavnost. Njegova filozofija pa ni oplajala samo Čehov, marveč tudi Slovake in Jugoslovane, velik vpliv je imela celo na Marouse. Ko je izdelal češki realistični program, je osnoval l. 1900. Češko ljudsko stranko, ki se je čez pet let preimenovala v Češko napredno stranko. Res ni bila nikoli velika, imela pa je ogromen vpliv, predvsem zaradi močne Masarykove osebnosti. Od l. 1907. je bil Masaryk zopet državni poslanec. Vodil je široko narodno gospodarstveno politiko, poudarjajoč, da od habzburške dinastije slovanski narodi nimajo pričakovati ničesar. V dunajskem državnem zboru je nastopil tudi kot neizprosni nasprotnik klerikalizma. Znana je njegova obramba inomoškega profesorja Wahrunda, ki je bil zavzel stališče proti syllabu papeža Pija X. Nato se je v treh svetovno znanih procesih zavzel za Jugoslovane, ki jih je avstrijska birokracija hotela uničiti s ponarejenimi dokumenti in z veleizdajalskimi procesi. Zagrebški, dunajski in beograjski proces je Masaryk porabil, da je v parlamentu pred vsem svetom razkrinjal potvorbe in njihove visoke avtorje. V delegacijah je podvrgel avstrijsko protisrbsko politiko grofa Aehrenstala tako uničujoči kritiki, da je vzel avstrijski diplomaciji vsak ugled, zato je pa njegovo ime postalo znano po vsej Evropi.

Gluhi Dunaj

Ob času druge balkanske vojne se je Masaryk zelo trudil, da bi pomiril Srbe in Bolgare. Na Dunaju je naktel na gluha ušesa in zunanji minister grof Berchtold, ki je očitno imel okoli sebe samo plačane kreature, je oholo odklonil Masarykovo posredovanje, kasneje pa se je o njem izrazil prezirljivo: »Profesorček bi rad kaj zaslužil.« Nesmrtno bedaste besede avstrijskega diplomata in aristokrata o možu, ki ga je ves svet spoštoval zaradi njegove nesebičnosti in resnicoljubnosti!

Zgodovina je kasneje Berchtolda in Masaryka pravično ocenila. Prvi je izgubil v pozabo, otrovovoren s preletstvom milijonov kot sopovoren svetovnega klanja, drugi je postal vladar svobodne države, češen in slavljen od vsega sveta.

Svetovna vojna je Masaryka prehitela v Nemčiji. Potoval je v Pariz in London, da bi tam pridobil vplivne kroge za svojo misel izmirjanja Srbov in Bolgarov. Vrnil se je v Prago, kjer je našel nov položaj. Ustava ukinjena, državni zbor zaključen, narod pozvan pod orožje, da se bje za svoje zatiralce. Ob pogledu na te množice je v Masaryku dozorel sklep za oboroženi upor proti Avstriji. Še 1. 1914. je z raznimi pretvezami potoval dvakrat na Nizozemsko in je navezal stike s svojimi prijatelji v Angliji in Franciji. Dne 18. dec. 1914. je odpotoval v Italijo, odhod pa v Zenevo; povsod je zbiral prijatelje. Že se je hotel vrniti domov, ko je dobil iz Prage svarilo: »Ne vračaj se, zapri te bodo.«

Borec in apostol med vojno

V dejstvu, da je Masaryk stopil na čelo češkoslovaškim upornikom, je naravnost čudovita okolnost, da ga je vse brez odpora priznavalo za voditelja in da se je on smatral za enako samoumevnostjo za poklicanega, da prevzame vodstvo. Za tako visoko nalogo je imel vse potrebne kakovosti in svet ni prišel iz začudenja, ko je videl, s kako lahkoto se je nekdanji narodni poslanec izpremenil v diplomata prve vrste in državnika odličnih sposobnosti, ali kako iz profesorja-filozofa postane bojevnik in vrhovni poveljnik operacijske armade. Dasi ne daleč od sedemdesetih let se je Masaryk z mladinsko čilostjo vrgel na delo in je v štirih letih borbe nekolkokrat prepotoval Italijo, Francijo in Anglijo, odhod krenil v daljino Rusijo, preplul Atlantik in deloval za čsl. stvar v Ameriki, ni pa se ustrašil truda, da ne bi celo v japonski prestolnici pridobil pristaje za svojo misel. On si lahko lasti zaslug, da je francoski in angleški svet prepričan o neobhodni potrebi razbiti Avstrijo, ječo narodov.

Njegovo delo štirih let je angleški publicist Seton Watson na kratko označil z naslednjimi besedami obćudovanja in priznanja: »Program, ki mi ga je Masaryk razložil na tajnem sestanku v Rotterdamu oktobra 1914, se je izpolnil takorekoč do zadnje črke v oktobru 1918 po štiriletnem napornem boju. Ni v Evropi drugje moža z enako odgovornostjo, ki je tako

široko in jasno definiral splošno politiko, ne samo češko, ampak tudi evropsko, ali ki bi bil sposoben podati definicijo. Kadarkoli bi moglo objaviti njegove zasebne spomene, ki jih je pisal v marcu 1915 in v januarju 1916 za informacijo zavezniki državniki, tedaj bo spoštovanje do njega še naraslo.« Bilo bi odveč, dodajati še kaj tej visoki sodbi in priznanju polni oceni.

Ta mož je napovedal Avstriji vojno češkoslovaškega naroda s temi-le besedami: »Vsak Čeh, ki pozna zgodovino svojega naroda, se mora odločiti za reformacijo ali protireformacijo, za češko idejo ali za idejo avstrijsko.« Avstrija je na to vojno napoved odgovorila s proglasitvijo Masaryka za veleizdajalca; zaplenila mu je skromno imetje, ustavila profesorako plačo in zaprla njegovo hčer Allico. Zato pa mu je zavezniki zapad pripravil obilo raznih počastitev. Londonska univerza ga je izvolila za svojega člana in predsednik vlade Asquith je k izvolitvi čestital univerzi, pozdravil je Masaryka v Londonu kot učitelja, čegar močni in koristni vpliv se čuti po vsem slovanskem svetu ter kot moža, čegar poštenost in hrabrosti gre najvišje spoštovanje.

Dosežen življenjski cilj

V početku 1. 1917. je Masaryk dosegel, da je predsednik Wilson med vojnimi cilji zaveznikov omenil tudi osvoboditev Čehoslovakov, s čimer je bila podumavna monarhija formalno obsojena na smrt. Leto 1918. pa je doživel uspeh in plodove svojega neumnega dela, ko so zavezniki Čehoslovake priznali kot vojskujoči se zavezniki narod, narodni svet pa kot pravnoveljavno vlado. Tako je Masaryk 18. oktobra 1918 proglasil v imenu začasne vlade češkoslovaško republiko. Dva meseca kasneje je narod pozdravil svojega predsednika na svobodnih tleh. Od slej mu je hvaležni narod še trileti zaporedno izrekel zaupanje s ponovno izvolitvijo za predsednika države. Mesto poglavarja države je zapustil zaradi opešanja telesnih moči 14. dec. 1935. Brez teatralnih gest se je umaknil s svojega mesta, kakor lo napravi malokateri močnik. Njegov odhod iz javnosti je bil v skladu z vso njegovo odlično osebnostjo. Z antično vedrinjo je zapustil svoj visoki položaj, v enakem razpoloženju je tudi zapustil ta svet, ko je bil dobojevan zadnji boj. Človeštvo je z njim izgubilo svojega najodličnejšega zastopnika, svet pa svojega najboljšega državljanja.

Bratski narod žaluje

Masarykove zadnje ure — Določbe za pogreb, ki bo prihodnji torek — Silen vtis na prebivalstvo

Praga, 14. septembra. V. Vso češkoslovaško republiko in ves češkoslovaški narod, pa tudi vse druge prijatelje resnične demokracije je zajela danes velika žalost. Dasi ob 3.29 je prenehala biti srca največjega sodobnega pobornika in predstavnika demokracije, prvega prezidenta češkoslovaške republike, prezidenta Osvoboditelja dr. Tomaža Garrigue Masaryka.

Smrtne ure

Ze včeraj je bilo znano, da se je bolezni, ki ga je zadnje dni priklenila na bolniško posteljo, poslabšala ter da se je bati najhujšega. Kljub temu se je še marsikdo tešil z upanjem, da bo v tako visoki starosti krepki in neupogljivi Masaryk tudi tokrat premagal bolezen. Zal pa je prišlo drugače.

Snoči okrog 21. se je izvedelo, da se je vnetje pljuč razširilo in da bolnika zapuščajo moči. Ob 23. je nastopila agonija. Srce je vedno bolj popuščalo. Na poziv zdravnikov so se zbrali na bolniški sobi vsi člani rodbine: hčerki Alice in Olga, sin Jan in dva vnuka, poleg njih pa prezident republike dr. Beneš, ministri predsednik dr. Hodža, prezidentov kancelar dr. Šamal in šef prezidentove politične pisarne dr. Schiessela. Stalno so bili pri bolniku tudi zdravniki dr. Maixner, prof. dr. Hinek in prof. dr. Jirasek.

Telesne moči so bolnika vidno zapuščale. Ko se je kmalu po polnoči začel smrtni boj, so ostali pri bolniku samo zdravniki. Ob 3.29 jutraj so se člani rodbine in vodilni predstavniki države zopet podali v bolniško sobo. Ob 3.27 jutraj je bolnik nehal dihati, dve minuti kasneje pa je prenehalo biti tudi srce. Zdravniki so ugotovili, da je nastopila smrt. Prezident Masaryk je mirno zaspal, ne da bi se bil še zavedel.

Slovo rodbine

V bolniški sobi je zavaladala smrtna tišina, ko je osebnih zdravnik dr. Masaryka, dr. Maixner sporočil: Dopolnjeno je! Z državnim ihtenjem so se svoji poslovi od velikega pokojnika. Po starem običaju so ga po vrsti poljubili na čelo in mu poljubili roke. Na enak način se je poslovil od svojega velikega prednika in učitelja tudi prezident dr. Beneš. Predsednik vlade je ostal nekaj časa globoko sklonjen ob mrliški postelji.

Prvo sporočilo o smrti

Zdravniki so se umaknili, da sestavijo zapisnik o smrti in uradno objavijo. Ob 4.40 jutraj je dr. Maixner prečital številnim domačim in tujim novinarjem, ki so bili že več dni zbrani v Lanih, naslednje poročilo:

»V boleznih prezidenta dr. T. G. Masaryka je v ponedeljek zvečer ob 21. nastopilo poslabšanje, ki se je zlasti izražalo v pospešenem dihanju in v oslabljenju srca. Ob 1. jutraj je začelo srce naglo popuščati. Utril žile je bil vedno počasnejši in slabši. Bolnik je bil popolnoma miren in ni pončil niti enkrat zastokal. Dihanje je bilo čedalje počasneje in je ob 3.27 popolnoma prenehalo. Ob 3.29 je prenehalo biti srce in je s tem nastopila smrt.«

Sin pokojnega državnika dr. Jan Masaryk je zatem sprejel novinarje in jim podelil vest o smrti svojega očeta. Globoko potrje je novinarjem izjavil: »Smrt mojega očeta, prezidenta Osvoboditelja, je bila tako lepa, kakor vse njegovo življenje. Najprvo je bilo to življenje velik fortissimo, nato je prešlo v forte in je prenehalo v najčistejšem pianissimo. Enaka je bila tudi njegova smrt. Tiho in mirno je zaspal v večni sen.«

Ko se je v Lanih zasnival dan, je zapel v grajskem stolpiču mali zvonec in objavil vsej soseski tužno vest, da Masaryka ni več med živimi. S stolpa sta zaplapolali

dve veliki žalni zastavi, sredi med njima pa visi na pol droga državna zastava.

Praga je v žalosti

Ko je davi ob 4. prispela v Prago prva vest o smrti prezidenta Osvoboditelja, je mesto se spalo. Le malo ljudi je bilo v tej zgodnji uri na ulicah. Med njimi pa je šla vest od ust do ust, iz ulice v ulico in na vse zgodaj tudi v hiše. Ob 6. jutraj je že tudi praški radio objavil uradno sporočilo o smrti. Obenem so preplavili sedaj že živahne ulice raznašalci in prodajalci posebnih izdaj listov. V vseh cerkvah so zavrnili zvonovi; luči na ulicah niso ugasnili, marveč so gorele ves dan.

Vest o smrti »tatička Masaryka« je napravila na vse prebivalstvo najgloblji vtis. Posebne izdaje listov, ki so izšle s črnim robom. Listi brez razlike politične usmerjenosti posvečajo pokojniku tople spominke članke. Ob 9. dopoldne v Pragi in okoli ni bilo nobene hiše več, ki ne bi bila izobesila črne zastave. Na javnih poslopih so poleg črnih izvešene tudi državne zastave na pol droga. Večina trgovin je bila danes zaprta, prav tako tudi borza, tako da se na vsakem koraku vidi, da je prestolnica Češkoslovaške republike v veliki žalosti.

Narodno žalovanje

Z odlokom prezidenta republike je odrejeno splošno narodno žalovanje. V vojašnicah je bilo prečitano povelje prezidenta republike, ki spominja češkoslovaško vojsko na vrline njenega ustanovitelja, prezidenta Osvoboditelja, in poziva vojake, da zvesto posnemajo svojega vzornika v miru in vojni, službe vselej in povsod samo narodu in domovini. Oficirji in podoficirji bodo v znak žalovanja do 26. oktobra nosili žalne trakove na levem rokavu. Enake določbe so bile izdane tudi za državne uradnike, do čim bodo samoupravne oblasti za svoja področja izdale primerna navodila.

Izrazi sožalja

Rodbina velikega pokojnika je že v teku današnjega dne prejela nešteto izrazov sožalja. Prva sta osebno izrazila sožalje prezident republike dr. Beneš in ministri predsednik dr. Hodža, ki sta se nato vrnila v Prago. V teku današnjega dne so prispeli v Lany številne deputacije, da izrazijo svoje sožalje. Prva je bila deputacija narodnega predstavništva pod vodstvom predsednika senata Soukupa in predsednika poslanske zbornice Malypetra, nato pa deputacija zastopnice pod vodstvom primatorja dr. Zenkla. V imenu diplomatskega zbora sta izrazila rodbini sožalje doajen diplomatskega zbora avstrijski poslanik dr. Marek in belgijski poslanik dr. Humbert. Prav tako se je zgledala dopoldne v Lanih posebna deputacija vojske pod vodstvom vojnega ministra dr. Mahnika. Mimo tega je prešla rodbina tudi že dolgo vrsto sožalnih brzojav iz Češkoslovaške in iz inozemstva. Med prvimi so izrazili rodbini brzojavno svoje sožalje prezident francoske republike Lebrun, angleški kralj Jurij in jugoslovanski knez namestnik Pavle.

Prezident republike dr. Beneš, ki se je jutraj vrnil v Prago, je vse dopoldne sprejel v Hradčanih deputacije, ki so mu prišle izraziti sožalje ob smrti prezidenta Osvoboditelja. Med prvimi je bil praški diplomatski zbor, nato zastopniki narodnega predstavništva, sokolstva, legionarjev in raznih drugih nacionalnih organizacij. Tudi šefi vseh političnih strank so izrazili prezidentu republike v imenu svojih strank sožalje.

Vse javne in zasebne ustanove so sklicale za prihodnje dni žalne seje. Poslanska zbornica in senat bosta imela v ponedeljek 20. septembra skupno žalno sejo.

Predsednika obeh zbornic bosta govorila o zaslugah pokojnega prezidenta Osvoboditelja. Deželni zbori bodo imeli svoje posebne žalne seje, na katerih bodo določili tudi vse podrobnosti glede udeležbe pri pogrebu. Tudi vse gospodarske in druge ustanove so sklicale komemorativne seje. Borze ostanejo do pogreba zaprte. Posebno svečana bo komemorativna skupščina legionarjev. Sokolstvo je imelo danes dopoldne ob 11. svečanost v Tyrševem domu.

Priprave za pogreb

V sporazumu z rodbino velikega pokojnika je poseben ministriški odbor pod predstvom predsednika vlade dr. Hodže danes določil program pogrebnih svečanosti. Pogreb bo v torek 21. septembra v Pragi. Truplo so danes položili na mrtvaški oder v dvorani grafiča Lany, kjer ostane do petka zvečer. V petek ponoči bo prepeljano v Prago in položeno na katafalk v dvorani na Hradčanih, kjer ostane do pogreba. V soboto, nedeljo in ponedeljek bo dovoljen dostop občinstvu. Mimohod množic bo urejen tako, da bo trajal nepretrgoma podnevi in ponoči vse do ure pogreba. Pogrebni sprevod bo krenil s Hradčanov po glavnih ulicah prestolnice ter se bo ustavil na raznih zgodovinskih krajih, kjer bodo poslovniki govorili. Nato bodo krsto prepeljali v Lany, kjer jo bodo začasno položili v družinsko grobnico, v kateri že počiva pred leti preminula prezidentova soproga ga. Charlotta. Definitivno grobnico, ki bo najbrže zgrajena v Pragi, bodo določili šele pozneje. Pogreba se bodo

Žalovanje v Jugoslaviji

Beograd, 14. septembra. p. Vest o smrti prvega prezidenta bratske češkoslovaške republike dr. Tomaža Masaryka je napravila v Beogradu zelo globok vtis. Beograjski listi so že danes dopoldne objavili dolga poročila, biografije in članke o velikem pokojniku. V svojih člankih ugotavljajo, da je tudi Jugoslavija izgubila velikega in slavnega prijatelja.

Češkoslovaški poslanik dr. Girsja je dopoldne ob 11.30 službeno obvestil o smrti dr. Masaryka najprej dvor in nato vlado. V češkoslovaškem poslanstvu se je med tem oglasilo že veliko število politikov in drugih uglednih Beogražanov, kakor tudi zastopnikov diplomatskega zbora, ki so prišli izraziti sožalje zaradi prezidentove smrti. Vsi so se vpisali v posebno sožalno knjigo.

Na kasacijskem sodišču je predsednik Rusomir Janković že danes dopoldne komemoriral smrt prezidenta Tomaža Masaryka. Pristojne oblasti so odredile vsem državnim uradom, da izvešijo v izraz sožalja državne zastave na pol droga.

Sožalje kneza namestnika

Brdo, 14. septembra. AA. Brzojavka, ki jo je Nj. Vis. knez namestnik Pavle poslal predsedniku Češkoslovaške republike dr. Edvardu Benešu ob smrti prezidenta Masaryka, se glasi:

Njegovi ekscelenci predsedniku češkoslovaške republike, Praga. — Tužno vest o smrti Tomaža Masaryka, ustanovitelja češkoslovaške države, me je silno pretresla. V teh bolnikih trenutkih vsega našega naroda prosimo vašo ekscelenco, da izvolite sprejeti moje najgloblje sožalje za nana domestljivo izgubo odličnega češkoslovaškega državnika in znanstvenika, ki je bil takisto tudi naš najbolj zanealji prijatelj v dobrih in slabih časih. Ves jugoslovanski narod sočustvuje s prijateljskim češkoslovskim narodom. — Pavla.

Brdo, 14. septembra. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je poslal sinu predsednika Osvoboditelja Masaryka g. Janu Masaryku ob smrti njegovega očeta tole brzojavko:

Prosim vas, da v bolesti, ki je zadela tako hudo Vas in ves češkoslovaški narod z nezadomestljivo izgubo vašega velikega očeta, sprejmete moje najiskrenejše sožalje. Pavle.

Sožalje naše vlade

Beograd, 14. septembra. AA. Ob smrti predsednika Masaryka je predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. M. Stojadinović poslal predsedniku češkoslovaške vlade tole brzojavko:

Predsednik češkoslovaške vlade njegovi ekscelenci dr. Milanu Hodži, Praga. Vest o smrti prvega predsednika Osvoboditelja češkoslovaške republike Tomaža Masaryka me je globoko presunila. Prosim vas, da prejmete z moje strani in s strani kraljevske jugoslovenske vlade izraze najtoplejše sožalja.

V trenutku, ko je bratska Češkoslovaška izgubila tvorca svoje nove zgodovine, želi z njo deliti žalost ves jugoslovanski narod, kakor je tudi veliki Masaryk spadal med najbližje sodelavce tvorcev združene Jugoslavije in med najiskrenejše prvoboritelje bratstva in prijateljstva med obema državama. — Predsednik vlade in zunanji minister dr. Stojadinović.

V Zagrebu

Zagreb, 14. septembra. o. Smrt prezidenta Masaryka je napravila tudi v Zagrebu zelo globok vtis. Masaryk je pred davnimi leti šestkrat zahajal v Zagreb in se tu sestajal z onimi, ki so imeli enake cilje in namene glede na usodo dvojne monarhije. Na češkoslovaškem konzulatu so že davi izobesili črno zastavo. Radijska postaja dopoldne ni oddajala po svojem običajnem programu, nego je razglasila le žalostno vest, nakar se je takoj vršila komemoracija za velikim pokojnikom.

Ves dan so se na konzulatu oglašali zastopniki zagrebskega prebivalstva in se vpisovali v sožalno knjigo. Popoldne so bile že na vseh uradih in tudi mnogo privatnih hišah črne zastave ali pa državne zastave na pol droga.

V Ljubljani

Ljubljana, 14. septembra. d. Ko je davi prispela v Ljubljano vest o smrti velikega filozofa in državnika, prezidenta Osvoboditelja dr. Tomaža G. Masaryka, so na konzulatu češkoslovaške republike na Erjavčevi cesti izobesili v znak žalovanja zastavo na pol droga, žalni prapori pa so kmalu zaplapolali tudi na številnih drugih poslopih. Poleg vseh državnih in mestnih uradov z bansko upravo in mestnim magistratom ter konzularnih zastopstev tujih držav vise žalne zastave tudi na mnogih

udeležili najvišji predstavniki države, zastopniki obeh zbornic, deputacije raznih nacionalnih organizacij, vojska in odposlanstva iz vseh krajev države. Posebno številna bo udeležba legionarjev in sokolstva, ki bodo menjaše s tvorili častno stražo in špalir. Pričakuje se tudi številna udeležba iz inozemstva. Na poti iz Prage v Lany bodo krsto spremljale čete praške garnizije in najvišji odličniki ter inozemska odposlanstva.

V mrtvaški sobi

Truplo pokojnega dr. Masaryka je ostalo do popoldne v mrtvaški sobi na postelji, v kateri je umrl. Truplo je pokrito z belo rjuho, na katero je noloženih par belih in rdečih rož, najljubših cvetic pokojnika. Na steni ob postelji sta obešeni dve veliki sliki. Prva predstavlja pokojnikovo soprogo, s katero ga je družila najlepša harmonija, druga pa dr. Masaryka v družbi pokojnega dolgoletnega ministrskega predsednika dr. Svehle. Slika je bila posneta o priliki nekega sprehoda po parku grafiča Lany. Dr. Masaryk jo je v znak spoštovanja do svojega pokojnega prijatelja in sodelavca sam obesil v svoji sobi.

Proti večeru so truplo prenesli v veliko grajsko dvorano in ga tam položili na mrtvaški oder. Že danes so ves dan prihajali ljudje iz okolice, prihodnje dni pa bo grad Lany cilj nešteti množic, ki bodo prihajale ob blizu in daleč, da se poslovijo od svojega nepozabnega »tatička«.

Prezident dr. Masaryk je doživel 87 let, 6 mesecev in 7 dni.

zasebnih hišah in na vseh domovih, ki nudi stredo našim sokolskim edincem, saj je Sokolstvo s prezidentom Masarykom izgubilo enega svojih največjih idejnih voditeljev. Na konzulatu CSR so že dopoldne prešli izraze sožalja od najodličnejših predstavnikov naše javnosti. Predsedstvo Jugoslovensko-češkoslovaške lige je za jutri sklicalo komemorativno sejo, a poleg Češke obce, ki bo priredila žalno svečanost za člane češkoslovaške kolonije v Ljubljani, je naše Sokolstvo že danes začelo s pripravi za veliko žalno zborovanje, na katerem bo sodelovala vsa nacionalna javnost.

★

Sožalja iz Francije

Pariz, 14. septembra. AA. Predsednik republike Lebrun je poslal poslaniku Janu Masaryku naslednje brzojavko:

V globoki žalosti zaradi smrti predsednika Masaryka vas prosim, da izrazite v mojem imenu in v imenu gospe Lebrunove vaši rodbini naše boleste simpatije. Z izrazi hvaležnosti in globokega spoštovanja bodo ohranili Francozi spomin na vašega draga in slavnega očeta, ki bo stal s svojim pomembnim življenjem svetel primer za vse, ki jih prešinja rodoljubna republikanska vera.

Predsednik Lebrun je poslal predsedniku republike Benešu tole brzojavko: Vest o smrti predsednika Masaryka je francoski narod globoko presunila. Slavni ustanovi-

telj češkoslovaške države, ki je s svojo vzvišeno krepotjo ožarjal ves svoj narod, je bil hkratu tudi ponos naše demokracije. Nesrečo, ki je sedaj zadela tako neusmiljeno vašo deželo, dele vsi, ki čutijo skupne ideale. Spominjajoč se s hvaležnostjo globokega prijateljstva, ki ga je kazal predsednik Masaryk vedno do naše dežele, se zaradi tega v imenu vseh naših državljanov in vsega francoskega naroda pridružujem žalosti češkoslovaškega naroda.

Pariz, 14. septembra. AA. Predsednik vlade Chautemps je poslal predsedniku češkoslovaške vlade dr. Hodži brzojavko, v kateri mu izraža ob smrti prezidenta Masaryka sožalje. Glede zastopstva Francije na pogrebu prezidenta Masaryka še ni nobenega sklepa. V pooblaščenih krogih pa mislijo, da bo odposlanstvo, ki pojde v Prago, precej veliko.

Nemški tisk

Berlin, 14. septembra. g. Nemški listi objavljajo obširne vesti o smrti prezidenta Masaryka in med drugim iskreno priznavajo velike zaslug, ki si jih je stekel za ureditev položaja nemške narodne manjšine v Češkoslovaški. V glavnem sodijo, da je njegova zasluga, da je češkoslovaška vlada zvelazila tako pomirljivo in spravljivo stališče. Z izbiro svojega naslednika dr. Beneša je obenem zagotovil nadaljevanje započete miroljubne politike. »Völkischer Beobachter« piše, da nemški narodni socializem visoko ceni nacionalizem dr. Masaryka in njegove socialne tendence. V Masaryku vidi predvsem revolucionarja, ki je svojemu narodu izvajal osvobodjenje. Čeprav narodni socializem odklanja demokratično svetovno naziranje, katerega najpomembnejši predstavnik je bil pokojni dr. Masaryk, vendar priznava edinstveno moralno avtoriteto, ki jo je predstavljal pokojni dr. Masaryk za ves svoj narod.

Društvo narodov

Zeneva, 14. septembra. AA. Smrt predsednika Masaryka je napravila na kroge skupščine Društva narodov globok vtis. O pokojniku je na skupščini spregovoril predsednik Aga-Kan. V svojem govoru je omenjal, kolikšno vlogo je igral Masaryk na narodnem in mednarodnem polju. Nato je poveljeval Masaryka in njegovo vero v Društvo narodov. V Masaryku je dejal predsednik, pozdravlja skupščina svojega iskrenega prijatelja in enega izmed največjih umov, kar jih je rodilo človeštvo. Skupščina se s simpatijo priključuje bolesti češkoslovaškega naroda. Nato so navzoči vstali in z enotnim molkom izkazali pokojniku čast.

Češkoslovaški zunanji minister Krofta je predsedniku in skupščini zahvalil v imenu češkoslovaške vlade in vsega češkoslovaškega naroda za tople izraze simpatije.

Vtis v Londonu

London, 14. septembra. g. Londonski listi posvečajo dolge članke spominu pokojnega prezidenta Masaryka. Smrt Masaryka je v političnem in kulturnem svetu Anglije, kjer je imel pokojni mnogo prijateljev, povzročila veliko žalost. Angleška vlada je razglasila češkoslovaški vladi svoje globoko sožalje.

Sporazum v srbijanski združeni opoziciji

Vse tri skupine so se zedinile na enotne predloge, ki bodo danes izročeni dr. Mačku

Beograd, 14. septembra. r. V politični javnosti zadnje dni z napeto pozornostjo spremljajo razvoj dogodkov v srbijanski združeni opoziciji ter odnosev med njo in dr. Mačkom. Šefi beograjske opozicije so imeli v poslednjem času neprestano posvetovanja, ki pa so bila strogo zaupna in se od nobenega udeleženca ni moglo dobiti nikake izjave. Poleg Ljube Davidovića, Joce Jovanovića in Miše Trifunovića so se posvetovanj udeleževali tudi njihovi najožji sodelavci, z Davidovičem dr. Grol in Božidar Vlačić, z Jovanovičem dr. Gavrilović in vodja bosanskih zemljoradnikov dr. Čubrilović, z Mišo Trifunovičem pa bivši minister v Stojadinovićevi vladi Miloš Bobić in dr. Laza Marković. Poleg skupnih posvetovanj so se sestajali še posebej voditelji združenih skupin vsake za sebe.

Vse to je kazalo, da gre za res važne odločitve, odnosno vsaj za poskus, da do take odločitve pride. Razširile so se vesti, da se je to pot posrečilo doseči sporazum med skupinami beograjske združene opozicije, tako da bi beograjska opozicija kot celota stopila v nove stike z dr. Mačkom in poskusila tudi z njim doseči čez ne definitiven sporazum, pa vsaj znatno zblizanje. Do najnovejše aktivnosti med beograjskimi šefi je prišlo baže zaradi tega, ker je dr. Maček v zadnjem času ponovno pokazal svojo nestrpnost in namignil, da bo moral iskati stikov z drugimi srbijanskimi činitelji, ako bo združena opozicija

še dalje ostala tako pasivna in neodločna. Zadnje dni se je celo že zatrdjevalo, da je imel dr. Maček res se sestanke s srbijanskimi politiki, ki ne pripadajo združeni opoziciji. Vse to je pomagalo, da so se beograjski opozicijski šefi končno sporazumeli na skupno osnovo za pogajanja z dr. Mačkom.

Precejšnjo senzazijo je nocoj vzbudilo poročilo, da bodo z nočnim brzojavkom odpotovali v Zagreb zastopniki vseh treh skupina srbijanske združene opozicije, Miloš Bobić za staroradikale, Božidar Vlačić za davidovičevce in dr. Gavrilović za zemljoradnike. To sporočilo smatrajo za potrdilo prejšnjih informacij, da je dosežen akcijski sporazum v beograjski opoziciji in da bodo sedaj stavljeni dr. Mačku novi, skupni predlogi za nadaljnje sodelovanje.

Zagreb, 14. septembra. o. Dr. Maček je bil danes obveščen, da so se pogajanja med beograjskimi političnimi prvaki združene opozicije zaključila in da so nocoj odpotovali iz Beograda v Zagreb njihovi zastopniki. Izvedelo se je, da se bo dr. Maček z njimi sestel že jutri dopoldne. Konferenca bo trajala, kakor vse kaže ves dopoldan. Izvedelo se je, da pridejo v Zagreb dr. Gavrilović, Vlačić in bivši minister Bobić, ki bodo dr. Mačka informirali o novi osnovi za sodelovanje med obema taboroma združene opozicije, za katero so se beograjske tri skupine že sporazumele.

Odlični gostje na naših manevrih

Beograd, 14. septembra. AA. Velikim vojaškim vajam ob Kolpi bodo prisostvovala posebna vojaška odposlanstva iz Češkoslovaške, Rumunije, Francije, Italije, Turčije in Grčije. Na čelu teh odposlanstev se nahajajo najuglednejši vojaški dostojanstveniki.

Bratsko češkoslovaško vojsko bo zastopal osebno obrambni minister František Mahnik z načelnikom glavnega generalnega štaba generalom Ludvikom Krejčijem;

Rumunsko vojsko bo zastopal načelnik glavnega generalnega štaba div. gen. Jon Sikitiu;

Francosko vojsko bo zastopal načelnik glavnega generalnega štaba general Maurice Gamelin;

Italijansko vojsko bo zastopal poveljnik bolognske armije general Amadeo Gije.

Turško vojsko bo zastopal načelnik glavnega generalnega štaba general Fazl Cakmak;

Grško vojsko bo zastopal načelnik glavnega generalnega štaba div. general Aleksander Papagos.

Razen teh najvišjih vojaških starešin bo v vsakem navedenem odposlanstvu po nekaj zelo uglednih in vidnih vojaških

osebnosti, da na ta način še bolj počaste našo vojsko in našo vrhovno vojaško upravo.

Poljski prezident Moscički obolel

Masaryk v svojih in naših spominih

Iz Masarykovih razgovorov s Karlo Čapkom

Prezidentovi starši

Mati je imela name večji vpliv kakor oče; oče je bil sicer nadarjen, toda preprost, »capo« v družini je bila mati. Po rojstvu je bila Hanakinja, toda zrasla je med Nemci v Hustopeči in češčina ji je spočetka delala težave; svoje tri otroke, prave zločede, je imela neizmerno rada; morda sem bil jaz njen ljubljenec, vsekakor pa bi bil to bolj zaslužil brat Martin, ki je bil izmed nas treh najbolj priden, najbolj čist in, kakor se reče, prava »anima candida«.

Mati je bila pametna in izkušena žena, poznala je že košček sveta, živele je dalje časa v »boljši družbi«, da si samo v službi; pri »gospodstvu« v Hodoninu je bila kuharica; imeli so jo zelo radi in so tudi pozneje v vseh težkih trenutkih prihajali k njej po nasvete in pomoč. Iz te gosposke dobe ji je ostala želja, da bi nas otroke potisnila na družbeni lestevici nekoliko višje; vrhu tega ji je bila prav dobro znana revščina, v kateri je tedaj živele podložno in delovno ljudstvo. Tako je hotela iz nas otrok napraviti »gospode«; predvsem njena zasluga je, ako sem lahko pohajal v boljše šole.

Mati je bila pobožna. Zelo rada je hodila v cerkev, le da ni imela za to dovolj časa, ker se je morala žrtvovati za družino. Od nje sem večkrat slišal: domača opravila so pred božjimi. Tega sem se pozneje večkrat spomnil, ko sem doumel politično vlogo cerkve in Feuerbachovo teorijo o religiji, ki služi politiki. Namesto v cerkvi je moja mati rajši molila doma — iz molitvenika, ki je bil poln malih podob: spominjam se med drugim slike mučenega in krvavi pot potečega Kristusa. To sliko je imela najrajši in tudi jaz sem jo rad opazoval.

Oče je bil Slovák iz Kopčanov; rojen kot podložnik, je podložnik tudi ostal. Poleg matere je imel name manjši vpliv. Po naravi je bil sicer nadarjen, toda v šolo ni nikdar hodil; v Kopčanih se je naučil le za silo čitati, in sicer pri neki stari gospe, neki vojaški vdovi, ki je svojo funkcijo prenesla na občino, kati šole v Kopčanih ni bilo. Ako so se hoteli otroci naučiti vsaj čitanja, so morali kopati krompir. Tako je bil oče povsem podedelski, nemestni naravni človek. Živel je čisto v naravi, posebno odkar se je posvetil kmetijstvu. Naravo je poznal, opazoval jo je, in sicer dobro opazoval, pri čemer je kazal še poseben smisel za podrobnosti v naravi in življenju. Spominjam se še, kako je nekdo spomladaj prinesel v nedrjih domov mladega zajca, ki ga je bil našel na tleh zvitega na neki konjski stezi;

tedaj nam je do vseh podrobnosti natančno, živahno in zanimivo razkladal zaježeno življenje.

Dasi sam neizkušen, je vendar odbravdal, da sem se učil in se ni sramoval učiti se z menoj. Razume pa se samo po sebi, da je gledal na učenje, prav tako kakor na vse drugo, utilitaristično: po tem, kar donaja. Pobožen ni bil, bal pa se je peka in je tu in tam kako nedeljo zavil tudi v cerkev. Sicer pa je v vseh zadevah odločala mati; on se ji je podvrgel, četudi je ugovarjal.

Ko nas je enkrat pozneje obiskal v Pragi, ga je zanimalo samo to, kako so konji v mestu naširjeni in nakomotani ter kakšna ojesa, osi in kolesa imajo vozovi in kočije v Pragi; v palačah na Mali strani so ga zanimali samo vratarji, s katerimi se je po nekaj dneh dobro seznanil in se z njimi razgovarjal. Po dveh, treh dneh pa mu je bilo Prage vsakokrat dovolj in ni ga bilo mogoče več zadržati — zahote-

lo se mu je domov, na vas, v naravo! Na očetu sem opazil posledice njegovega robotstva, suženjstva. Služil in delal je brez prave volje, prisiljen. Pred svojimi gospodarji se je sicer odkrival, ljubil pa jih ni. Na cesarskih posestvih se je tlačanstvo de facto obdržalo tudi še po letu 1849. Kako težko je bilo, vam zgovorno pove to, da je moral moj oče zaprositi gosposko za dovoljenje, da sem smel v realno gimnazijo.

Svoje prve socialne vtise sem dobil, ko sem videl, kako surovi so bili čisto uradniki gosposke napram mojemu očetu. Često sem premišljeval, kaj bi napravil, da bi se nad njimi zaradi tega znesel in jih premikal. Ako je prišla gosposka k nam na lov, nam je navadno izročila svoje kožuhe v varstvo; tako sem si želel, stresti svojo otroško jezo nad temi kožuhi! Po lovu so gosposke obedovali v lovski koči v gozdu in služinčad je navadno delila njih ostanke vaščanom; tepili so se zanje. Nekoč so vrgli nekaj takega iz kočje, mislim, da so bili makaroni. Ljudje jih niso poznali in so jim pravili »črvi«, toda to jih ni oviralo, da bi se zanje ne stekli kakor živali. Take stvari so mi trajno ostale v spominu.

Zadnje srečanje pred letom

Ko so lansko jesen predstavniki JC lige iz Jugoslavije obiskali Českoslovaško, so se zglasili tudi v Laníh. O tem obisku je objavil naš uredniški tovariš B. Borko v »Jutru« 10. XII. naslednji podnaslov:

Zadnji dan novembra. Mrzel veter je prihujeno zaviljal po praških ulicah. Ponoči je padlo toliko snega, da so se pobelile strehe. To je mahoma spremenilo videz mesta. Dalo mu je pastelno mehki blesek beline in je omililo preostre kontraste. Toda poskus zabrisanja praških barv se ni obnesel. Ob menjavajoči se temperaturi je sneg izginil. Popoldne je zapihljal krivice in prinesel diha severa, daljnih smrekovih gozdov, zasneženih gora. Kdaj pa kdaj so se raztrgali oblaki in nad visokimi palačami se je pokazal kakor milostni smehljaj košček sinjine. Ob sivi teški draperiji, ki jo je razgrnilo nebo nad mestom, se je zdel košček svetlododrega neba kakor mladostno ogrinjalo na stari dami: človek se je spomnil lepših dni solca in mladosti.

Fuu, fu — je žvižgal veter in se zganjal po asfaltirani cesti preko prazne ravnine, tako pusto in žalostno, kakršna bi bila ilustracija pri jesenski poeziji melanholičnega pesnika. Praga je bila za nami, vendar smo bili še vedno v območju velike Prage. Glej, tamle je starinski stolp »Zvezdica«, tule je Bela gora, češko Kosovo polje. Cerkev, ki jo je postavil po zmagi nad Čehi, še stoji, vendar več ne izživa: Bela gora je masčevana. Za hip se je pokazala med hišami mogila, skromen spomin na usodno bitko. Kup zemlje in tuha straža dreves: Nič več. Okoli so še polja. Tu se je torej bojeval v službi protičeške reakcije veliki filozof Descartes! Časi so bili prav tako zamotani kakor dandanes: dva svetovna navora sta se borila za oblast med narodi. Takrat Češka, danes Španija, jutri —?

Kmalu za Belo goro je zabobnal po strehi avtomobila dež in pomagal vetru. Avtomobilska kača se je vila v naglem tempu, dalje preskakovala lahne krivine, se lepo zvijala ob ovinkih, tekla skozi trge in vasi — brezimne za nas, ki smo skozi rosne šipe gledali samo film pokrajine. Polja, obcestna drevja, vaške hiše in provincijalne trgovine, kmetje, otroci in samotni popotniki, zvižajoči se pod cunjastimi plašči, ki sta jih bičala veter in dež. Skrivljeno drevje v daljavi, kakšen vran nad poljem. Stara jesenska lirika.

Toda — kje smo že? V Laníh, tipični češki vasi z gradom in pristavo, s cerkvijo in pokopališčem. Grad v Laníh je tukaj velikemu češkemu Čehu T. G. Masaryku. V tihini teh polj in gozdov preživlja pozno jesen življenja, ki je bilo v toliki meri zasluženo za ves narod in njegovo državo.

Grad v Laníh ima lepo lego in krasen park; tako stoji zapisano povsod, kjer omenjajo Lane. Za ogled grajske okolice pa ni bilo ne časa ne volje. Ko smo čakali v špalirju ob grajski cesti, da se pripele stari prezident, »tatiček« osvobodnega naroda, smo se na tihem prepirali z nadležnim vetrom, ki je ne diskretno stikal po vseh odprtih obleke. Dame so si pomagale tako, da so jele plesati kolo. Bil je mrz in takde gibi ogrevajo. Mi drugi smo prestopali v drugačen ritmu; kakšen ples je bil, zares ne vem, toda bil je koristnejši od tanga, prav zares. Med tem se je zgodaj zvečerilo, na grad so prižgali prve luči, naši predsedniki so tihi hip prinesli prezidentu Osvoboditelju poklonitvene pozdrave iz bratske Jugoslavije. Od vseh strani je segal mrak, zdelo se je, da so bruhali okoliški gozdovi in nebo se je še temnejše privijalo k zemlji.

Prezident T. G. Masaryk je zaradi visokih let in bolezni tako šibek, da ne prenese večjega vznemirjenja in napora, zagledal tudi ne sprejema velikih deputacij. Da bi ga lahko videli in pozdravili, se nam je pripeljal naproti.

Polagoma je privozil po grajski cesti zaprti avtomobil. Skozi njegove šipe smo ugledali — pač poslednjič v življenju — živ obraz največjega Českoslovačka v sodobnosti.

T. G. Masaryk! Videl sem ga v polnem sijaju njegovih 75 let, videl se kot 80 letnika na konju. Kakor prikazen je šel sedaj mimo nas skoraj nadzemski obraz velikega starca, ki se počasi pogreza v večnost. Nemara ji je že bližji nego nam, ki se še oklepamo zelenega drevesa življenja. Starca, ki je s svojim življenjem ustvaril krasno epopejo misli in dejanj, značaja in duhovne veličine, narodne misli in vsečloveških idealov; moža, ki ga je pred leti evropska elita smatrala dostojnega, da postane prezident Združenih evropskih držav; Wilson-

novega sodelavca, ideologa nove, pravično urejene Evrope, največjega državnika malih narodov, misleca, ki je postavil nasproti cesarski sili evangetično pravičnost, razuma in ljubezni. Mož, ki je kot stari prišel življenje kakor drugi začel s 30 letom: življenje revolucionarja, agitatorja, vojaka, ideologa nacionalne revolucije, organizatorja armade; Možesa, ki je vodil svoj narod iz suženjstva...

Šinil je mimo nas s povzdignjeno roko, kakor da nas blagoslovlja. Kaj nam je

Njegova ljubezen in zakon

Človek-apostol, veliki slovanski revolucionar in mislec, Tomaž Masaryk, je takoj po poroki z Američanko miss Garrigue privzel tudi njeno ime. Idealni zakon in skladno duševno sožitje zveste družice je zarezalo v življenje T. Garrigue Masaryka globoko brazdo. Pisatelj Karel Capek je izdal v svojih »Razgovorih s T. G. Masarykom« zanimiv duševni profil velikega pokojnika in prezidentovo lastno mišljenje o spoznanju, ljubezni in zakonu z idealno, že pred leti umrlo soprogo Charlottu.

L. 1877, pripoveduje Masaryk, je usodno srečanje s Charlottu Garrigue v Lipskem odločilo o mojem nadaljnjem življenju in duševnem razvoju. O njeni družini mi je mnogo pripovedovala gospa Goeringova, v katere penzionu sem takrat stanoval. Znano mi je bilo, da poteka rodovina Garrigueovih iz starega hugenotskega rodu. Mr. Garrigue, po rodu iz Kodanja, se je seznanil z Goeringovo, ko je bil po opravih v lipski knjižnici. Kasneje se je izselil v Ameriko in poročil z miss Whitingovo iz starega rodu na ameriškem Zapadu. Oče tedaj potomec hugenotov, mati po poreku od pionirjev na zapadu Amerike — kolikšna življenska tradicija in moralna energija se je bila zllila v moji izvoljenki in soprogi Charlotti!

L. 1876 je mr. Garrigue z delom svoje družine bival v Nemčiji. Charlottu se je bila že takrat posvetila glasbi in spoznala s slavnim Lisztem in njegovim krogom. Posebala je koncerte v Gewandhausu, obiskovala zborovsko petje na koro cerkve sv. Tomaža, kjer je nekdanj dirigiral tudi slavni Bach. Njena najboljša prijateljica je bila takrat Malorusinja Kirpotina. L. 1877 jo je oče poslal v penzionat Goeringova, da bi dovršila konservatorij. Delna hromost roke ji je to preprečila.

Ko je mlada Charlie imela priti v naš penzionat, sem bil seveda zelo radoveden. Dolgo sem čakal pri oknu, dokler ni izstopila iz voza. Nekoč smo šli vsi gojenci na izlet v slovansko vas v okolici Lipskega, ki so nekdanj vplivale tudi na velikega Kolára. S čolnom smo se prepeljali preko reke, pri izkrcanju pa je gospa Goeringova po nesreči padla v vodo. Prestrašena gospa bi gotovo utonila, če bi ne bil brez pomisleka skočil za njo in jo rešil. Pri tem sem se nekaj prehladil in zdravnik mi je ukazal, ostati nekaj časa v postelji. Na predavanja nisem mogel, zato pa smo po moji želji z miss Goeringovo in gđ. Garrigue čitali knjige v sobi in se pobižje spoznali.

Ko je Charlie kmalu zatem odpotovala v Elgersburg, sem občutil globoko vez do nje in ji pisal pismo s predlogom za skupno življenje v zakonu. Odgovor ni bil povsem določen, da to sem odločil odpotovati k njej. Denarja nisem imel mnogo, sedel sem v četrti razred vlaka — in spoznal sem, da je Charlie je odpotovala kmalu v Ameriko, jaz pa na Dunaj, kjer sem se z vso vmeno vrgel na habilitacijsko delo o »Samomoru«.

Nekedaj dne me je presenetil brzojav gospe Garrigue, da se je Charlie ponekod srečala pri padcu v vozu in da naj jo obiščem. Ko sem se pripravil na dolgo pot, je prišlo Charlottino pismo, da ni več tako hudo in da naj nadaljujem studije. Vendar sem zaskrbljen in l. 1872 sem odpotoval z ladjo »Herder« preko Hamburga v Ameriko. Pot preko Oceana je trajala 12—14 dni, mi smo zaradi zelo razburkanega morja potrebovali 17 dni. Ladje so bile takrat še zelo slabe in naš »Herder« se je bil že na prvi prihodnji preokceanski vožnji potopil. Nekoč noč, ko sem počival v svoji kabini, je silen pot povzročil velik strah. Ljudje so mislili, da se ladja potapila, pričeli so vpiti in moliti. Jaz sem ostal miren v postelji in čakal nadaljnje usode. Ni bilo hudega, razlčetel se je bil samo kotel za pitno vodo.

Charlie sem našel že skoro zdravo. Kaj sedaj v Ameriki? Na Dunaju sem izgubil instrukcije, ki so mi nudile kruh, treba se bo ozreti po novem zaslužku. Mogoče bi le dobil v Ameriki zaslužek v kakšni redakciji in bi mogel priti na univerzo. Končno smo se odločili, da se vrnem na Dunaj, do-

Negujejo kožo — polepsajo polt

ELIDA MILA

ELIDA 7 MILO CVETIC

posebno blago in učinkovito čudovitega vonja

hotel reči? Slutili smo njegovo, za nas poslednje naročilo; ujeli smo njegov v večnost zaslanjen pogled. Ni rekel nič, a vsi smo vedeli, kaj si moramo odnesti s poslednjega srečanja z njim in čemu nas je blagoslovila njegova odzdravljajoča bela roka.

Potlej smo šli z vencem svežih rož na vaško pokopališče. Tu počiva življenjska družica prezidenta Osvoboditelja, Charlottu Garrigue Masarykova, prva državljanka osvobodene republike, žena tuje krvi, ki se je s svojo plemenito dušo zapisala v zgodovino českoslovaškega naroda. Njen grob je preprost. Gomila, ne grobnica. Tako je hotela končati poslednjo pot človeškega mesa, tako preiti v zemljo, ki jo je ljubila. Sosedje prezidentove žene so kmetje in obrtniki, sami mali ljudje, ki so se nekoč v tej vasi in na teh poljih trudili za skromni vsakdanji kruh. Ta grob je velik simbol demokracije in njene stremeljenja po človeški solidarnosti, pravičnosti in preprostosti. Kdor živi za ljudstvo, hoče biti z ljudstvom tudi v smrti. Ti to viteštvo, ki si ustvarja izolirane mavzoleje, marveč tovarištvo, kakršno se razvija v boju in trpljenju ter zvesto traja še preko groba.

Nato je bil sprejem v razsvetljenem gradu. Hči prezidenta dr. Alice Masarykova je skrbela za pogostitev. Okoli grajskih vogalov je neugnano zavijal veter, tu pa je gorel ogenj v kaminih, čaj je ogrevale žile, luči so osvetljevale umetnostne slike po stenah. Kramljanje, zabava, smeh. Zunaj pa temna večer. Neprijetno in zamegljeno kakor v današnji Evropi.

Naši generali, ki bodo vodili velike manevre pri Kolpi

Arm. gen. MILAN MILOVANOVIĆ, predsednik vojnega sveta, bo vrhovni vodja manevrov

Div. gen. ILIJA BRAŠIĆ, pomočnik načelnika glavnega generalnega štaba, bo šef štaba vrhovnega vodje manevrov

Arm. gen. BOGOLJUB ILIĆ, komandant II. armije, bo poveljeval južno vojsko

Arm. gen. PANTELJA JURIŠIĆ, komandant IV. armije, bo poveljeval severno vojsko

Kako smo dobili Masarykov avtogram

Ljubljana, 14. septembra. Za 80-letno rojstva prezidenta CSR T. G. Masaryka dne 7. marca 1930. je Jugoslovensko-českoslovaška liga poklonila vsakemu srednjšolsku v dravski banovini umetniško reprodukcijo njegove fotografije v bakrotisku.

Pa smo se tedaj domislili trije šestostolci (Bojan Ribnikar, Bogdan Novak in podpiral, da ne bi bilo napak in tudi ne prevelik greh, če vtnemo svoje tri Masarykove slike v kuverte in jih pošljemo s prijaznim pismom »tatičku« in ga prosimo, da bi se podpisal na nje in nam jih poslal z »obratno pošto«. Rečeno, storjeno.

Minili so dnevi in tedni, da smo skoraj že pozabili na predznost, ko nas nenadoma pokliče k sebi ravnatelj I. državne realne gimnazije, pokojna prof. Josip Mazi. Rečno nas posvari, da je bilo to, kar je pravkar zaznal preko banske uprave, nepravilno. Prvi hip smo bili precej v strahu — kdo pa naj protestira, če nas uboge študentovske pare izključijo iz šole.

F. Č. Masaryk

Naše pismo je prišlo namreč v redu na pisarno prezidenta CSR, kjer pa so, preden so dali našo prošnjo samemu prezidentu, vprašali preko svojega poslanstva v Beogradu, kdo so prav za prav tri trije tiči — No, poslanstvo je pač, kakor se vrše take poizvedbe, vprašalo čl. konzulat v Ljubljani, ta prosvetni oddelek banske uprave in ta seveda ravnateljstvo naše gimnazije. Razumljivo je torej bilo ravnateljevo razburjenje, ker smo zaposlili z našim nadlegovanjem toliko uradov in instanc.

Kljub vsemu pa je seveda ravnateljstvo hočeš-nočeš uradno odgovorilo na uradno vprašanje in nas je — kakor sem mogel pozneje sklepati — ugodno ocenilo po predhodnem zaslišanju naših profesorjev.

In spet je šel uradni spis po uradni poti nazaj. Ni minilo deset dni, pa smo že imeli v rokah lepo veliko kuverto, s katero so nam slike vrnili, a poleg je bil prilep na posebni vizitki za vsakega lastno-ročni podpis T. G. Masaryka in datum 16. V. 1930.

Ko smo potem pokazali ljubemu ravnatelju s pravcatim zmagoslavjem avtogram, se je za trenutek njegovo vedno resno lice nasmejalo, potem pa nas je odsvolil rekoč: »Dobro, a da mi ne boste več kaj takega delali!«

Masarykov avtogram pa nam ostane ne samo dragocen spominček, marveč presenetljivo lep dokaz, kako vestno se je uradovalo na Hradčanih in kako je prezident ustregel sleherni ustrežljivi prošnji.

Zdenko Mrmolja

Domače vesti

* Napredovanja v državni službi. V študijski knjižnici in Ljubljani so napredovali v 4. skupino I. stopnje bibliotekarja dr. Joža A. Glonar in dr. Avgust Pirjevec, v 5. skupino dr. Jože Rus in dr. Melita Pivec-Stoletova. Pri Narodnem gledališču v Ljubljani so napredovali: režiser Osiip Sest v 5. položajno skupino ter Mita Saričeva, Ivan Cesar, Ivan Levar in Stefan Marčec v 6. skupino. Na konservatoriju v Ljubljani je napredoval v 5. skupino prof. Slavko Oster.

* Srednjeevropska konferenca za vozne reke. V Splitu so se sestali železniški delegati Jugoslavije, Avstrije, Češkoslovaške in Madžarske ter predstavniki turističnih ustanov in parotrodnih društev, da uredijo železniške vozne reke. Zlasti razpravljajo o izboljšanju nedeljavih vlakov, ki naj vodijo iz prestolnice teh držav k morju, v Split.

* Omejitve v potnišnem prometu dne 19. in 26. septembra. V nedeljo dne 19. in 26. septembra izostaneta na progi Ljubljana gl. kol. - Jesenje izletniška vlaka, ki odhajata iz Ljubljane gl. kol. ob 6. in ob 6.47 in prihajata na Jesenje ob 7.35 in ob 8.35 in ob 8.47. V nedeljo dne 19. in 26. septembra izostaneta na progi Ljubljana gl. kol. - Novo mesto izostane potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 7.30 in prihaja v Novo mesto ob 10.05. V obratni smeri izostane potniški vlak, ki odhaja iz Novega mesta ob 18.15 in prihaja v Ljubljano gl. kol. ob 20.37 min. Nadalje izostane na progi Novo mesto - Straža izletniška vlaka, ki odhajata iz Novega mesta ob 10.15 in prihaja v Stražo Toplice ob 10.33 ter v obratni smeri vlak, ki odhaja iz Straže Toplice ob 8.23 in prihaja v Novo mesto ob 8.41.

* Zbirka v korist žrtvam vojne. Danes, na dan slave Uduženja rezervnih oficirjev, se bodo po vsej državi zbirali prispevki v korist žrtvam vojne. Prosimo cenjeno občinstvo, da kupuje cvetje in odkupne znake, ki jih bodo v ta namen prodajale članice ženskih društev, ki so velikodušno prevzele to humano nalogo. Uduženje rezervnih oficirjev, podobno Ljubljani.

* Ljutomerški vinogradniki bodo zborovali. Razmere v ljutomerškem vinogradništvu postajajo iz dneva v dan težje. Kmalu bodo v obilnosti skrajno ogroženi, če ljutomerško vino ne bo zaščiteno, kakor so zaščitena nekatera druga vina v naši državi. Ljutomerški vinogradniki so sklenili prirediti veliko zborovanje, na katerem bodo temeljito proučili vse možnosti, ki bi bile dane za izboljšanje položaja. Zborovanje bo 26. septembra v Ljutomeru.

* Bodite matere morajo skrbeti, da se izognejo vsaki lenivosti prebivali, posebno zapeljiv, z uporabo naravnih »Franz-Josefov« grencice. — »Franz-Josefova« voda se lahko pije in deluje v kratkem času brez neprijetnih pojavov.

15. IX. 1937 št. 215

* Sreča je bila naklonjena siromšnim. V ponedeljek je bilo po vsej državi spet enkrat mnogo napetega pričakovanja. Bilo je zaključno zbiranje državne razredne loterije in prišli so na vrsto najvišji dobitki, pol milijona, milijon, dva milijona... Zbiranje je bilo v velikih dvoranah Glasbenega zavoda v Zagrebu, kjer se je seveda nabralo ogromno ljudi. Šele 17. žreb je vrzel milijon dinarjev in je četrtina šla v Beograd, druga je ostala v Zagrebu, tretja je šla v Split, četrtina četrta ni bila prodana. Popoldne sta prišla na vrsto dva milijona. Dobila jih je srečka št. 6.745, ki je bila prodana pri Milanu Lavriču v Beogradu. Četrtno te srečke je dobil nek letnik v kaznišnici v Sremski Mitrovici. Vohbe je tokrat bila sreča precej pravična. Med drugim je dobil pol milijona čevljar Vladimir Krstić v Beogradu, drugega pol siromšna šivilja v Sarajevu, četrtino 30letni lesni delavec Peter Ozrebič v Splitu, drugo četrtino pa neka ženska v Zagrebu, katere ime ni znano.

* Sezona kopanja v gornjem Jadranu je v glavnem zaključena. V Šibeniku so pravkar zaprli svoje sloveče kopališče »Jadrijec«, ki leži na polotočku pred vodom v zalivu. Letos je kopališče »Jadrijec« obiskalo okrog 25.000 kopalcev, dočim se je v ostalih kopališčih Šibenika kopalo nad 100.000 kopalcev. V teku letošnje sezone je Šibenik imel zelo velik obisk. Vohbe pridobiva to znamenito zgodovinsko in pristaniško mesto vedno več izletnikov in letoviščarjev. Pravkar so se tam mudili uradniki češkega potovalnega urada »Čedoka«, ki obiskujejo naša jadranska kopališča in letovišča. Doslej so pregledali severno in srednjo Dalmacijo. Obiskali so tudi slapove Krke.

* Violinska virtuozinja ga. Fanika Brandlova bo izvajala nocoj ob 20.30 Beethovnov koncert za violino in orkester pred mikrofonom ljubljanske radijske postaje.

Dolenjske Toplice

žel. postaja Straža-Toplice

Najučinkovitejše Radio termalno kopališče 38° C. Zdravi sigurno revmatizem sklepov in mišic, bolezni živčnega sistema, ženske bolezni, organične motnje srca in krvnega obtoka, razne posledice zlomljenih kosti i. t. d.

Jesenska sezona od 1. septembra do 31. oktobra. — 100 dnevna pavšalna penzija 1. razred Din 600.—, 2. dnevnica Din 1.100.—. V tem pavšalu je vračunana prvorazredna soba in prehrana, kopelji s perilom, enkratni zdravniški pregled in vse takse. Zahtevajte vstopnico in prospekte od uprave,

* Ciklon nad Dubrovnikom je zahteval človeško žrtve. Tudi Dubrovnik, ki je sicer v varnem zavetju in se nad njim skoro vedno smehljajo sinje nebo, je bil zadnje dni prizadet od jesenskega neurja. V nedeljo popoldne je nad vso dubrovniško pokrajino besnel ciklon, kakršnega ne pomnijo. Povzročil je zlasti hudo škodo v Konavljah, kjer so vinogradi in sadovnjaki obetali zelo dobro letino. — Za časa nevihte se je v morju kopala poštna uradnica iz Nemčije 34letna Margareta Starbeck, Zajeli so jo valovi in je utonila. V Dubrovnik je bila prišla 1. septembra z neko svojo prijateljico. Trije ribiči, ki so videli nesrečo, so se takoj odločili, da pohitijo z motornim čolnom na pomoč. Z velikim junaštvom so dekle potegnili iz vode in jo spravili na breg, kjer so takoj začeli z umetnim dihanjem. Margareta je res odprla oči, nakar so jo spravili v bolnišnico. Toda vsa pomoč je bila zaman. Nastopila je agonija in nesrečno dekle je v nekaj minutah izdihnilo.

* Karlovanj spet brez kopališča. Po velikih nalihih je Korana spet narasla in je pri Karlovcu odnesla kompletno kopališče KSU. Kopališče je bilo lani zgrajeno z velikimi žrtvami kluba ter s pomočjo meščanstva in vojske. Šele pred mesecem je bilo otvoreno. Škoda je tem večja, ker klub še polovico stroškov ni plačal, kopališča na tudi ni bilo zavarovano.

* Veliko škodo po povodnji trpijo ne samo naši, temveč v veliko večji meri še osamezni hrvaški in bosanski kraji. Iz Ivanca in iz krajev na Podravju, zlasti iz okolice Križevcev poročajo, da se najstarejši ljudje ne spominjajo tako močnih padavin v začetku jeseni kakor letos. Voda odnaša in zgnilo že večji del krompirja. Močno je poškodovana ajda, ki je vsa polagla. V vinogradih poka in gnija grozdje. Uresničuje se stari zagorski pregovor: Sušno leto prinaša tri hlebe, mokrotno niti pol hleba.

* Planinske postojanke Osrednjega društva SPD so že vse odprte in oskrbovane. Poset planin v jesenskem času nudi poseben čar. Zaprite bodo od 27. t. m. dalje Češka koča pod Grintovcem, Aleksandrov dom pod Triglavom in Vodnikova koča na Velem Polju. Od 27. t. m. do 1. novembra bodo ob nedeljah in praznikih ter dan prej oskrbovane Orožnova koča na Črni Prsti, Čojzova koča na Kokršnem sedlu in koča na Kamniškem sedlu; te tri koče bodo stalno zaprte šele od 1. novembra dalje. Dne 4. oktobra bodo zaprte koča pri Triglaviških jezerih, Triglavski dom na Kredarici in Spodnja koča na Golici. Erjavčeva koča na Vrhu bo redno oskrbovana do 5. oktobra. Od tega dneva dalje pa ob sobotah in nedeljah. Dne 11. oktobra bodo zaprte Aljažev dom v Vratih in Staničeva koča pod Triglavom. Iz gornjega sledi, da bodo še vse koče Osrednjega društva oskrbovane do 27. t. m. Planinci, hitite v jesensko naravo!

Prostovoljna sodna dražba

v zapuščino pok. FURLANA RUDOLFA, posestnika v Ljubljani, Zitnikova ulica št. 8 spadajoče hiše v Zitnikovi ulici številka 8 in pripadajočega vrta — zemljišča pod vlož. št. 215 kat. obč. Gradsko predmestje — se vrši v pisarni podpisane sodnega komisarja v Ljubljani, Tavčarjeva ulica št. 6, v soboto, dne 25. septembra 1937, ob 10. uri popoldne. Dražbeni pogoji so na vpogled istostan, med uradnimi urami. — Ogled hiše in tozadevne informacije daje upravitelj hiše na lico mesta dnevno med 4. in 6. uro popoldne.

V LJUBLJANI, dne 9. septembra 1937.

HAFNER MATE, javni notar kot sodni komisar.

* Tehnično strokovno delo pooblaščenih graditeljev. Zduženje pooblaščenih graditeljev za dravsko banovino v Ljubljani je na svojem letošnjem običnem zboru sklenilo izdati dodatek k »Honorarnim predpisom za tehnična dela pooblaščenih graditeljev«, ki jih je izdalo leta 1933. Dodatek se glasi: »Za tehnično strokovno delo je smatrati tudi analiziranje in vstavljanje enotnih cen v razpisane proračune ter za predlaganje ponudb. Z to delo pristojna graditelju (podjetju) 0.3 odst. proračunske vsote, sicer pa najmanj 100 din. Pri delih, ki se oddajajo po javno razpisanih licitacijah graditelju (podjetju), ta honorar ne pristojae. To določilo je obvezno za vse člane združenja in je stopilo že v veljavo.

* Rekordna pot k sodišču. V vasi Cerškem v vasičnem srezu je pred dvema letoma služboval orožniški kaplar Dragošlav Veljovič. Njemu je takrat kmet Meho Hodžić prodal žemno uro, ki mu je pa Valjovič ni plačal. Kmalu nato je bil orožnik premeščen dalje na sever. Meho Hodžić je nekajkrat pisal, naj mu uro vrne. Toda Veljovič mu je osorno odgovarjal, a na zadnje pismo je v posmah poslal v zavoju nekaj kamenja in smeti. Meho je zavoj odprl pred pričami, nakar je Veljovič izročil sodišču po službeni poti preko poveljstva orožniškega polka v Tuzli. Te dni je bila razprava razpisana pri sodišču v Brekmem. Meho Hodžić se je podal na pot in je pešal 250 km daleč k sodišču. Tu pa so mu povedali, da je razprava preložena, ker pri ču niso prisrle.

* Obični blaginjak je ubil župana. V vasi Kosovem so v nedeljo popoldne odjeknili trije strelji iz samokresa. Mrtve se je zgrudil župan občine Obilčevce Radenko Petrovič, eden izmed najposobnejših županov na Kosovem polju. Ustrelil ga je odpušteni občinski blaginjak Nikolič, ki je v vseh občini precej osvojačen. Po zločinu je pobegnil.

* Spremembe v železniški službi. Vpokojen je Božidar Plavšić višji nazorni strojev (7. skupina) pri direkciji v Beogradu. Premješčen je iz Hoč na Pragersko Ivan Polanec, kontrolor 7. skupine. Za kontrolorja 7. skupine pri gradbenem oddelku direkcije v Ljubljani Stanišlav Potočnik, doslej kontrolor pri sekciji za vzdrževanje prog v Celju.

* Letalski promet zaključen. V soboto je bila zaključena letošnja sezona letalskega prometa med Sušakom in Zagrebom ter med Ljubljano in Sušakom. Češkoslovaška linija s Sušakom je prenehala obratovati že 1. septembra, dočim bo avstrijska zveza Gradca in Celovca z Ljubljano in Sušakom obratovala do 30. t. m.

* Redno vpisovanje v drž. kon. trgovsko učilišče Christofov učni zavod v Ljubljani, Domobranska c. št. 15, se vrši do 16. t. m. dopoldne in popoldne. Enoletni trgovski tečaj zavoda je potrjen od Ministrstva tr-

Vaš fotoapar

najkulantneje zamenjamo za Leico, Contax ali Rolleiflex!

vedno na zalogi 4gfo fotoaparati

Se najljubljeneje priporoča

Foto Tourist Lojze Šmuc

spec. fototrgovina

LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C. 8. podr. Prešernova 9.

govine in industrije. Usposablja svoje absolvente za vsakovrstno pisarniško službo. Prav tako služi na ministrstva odobrena izpričevala kot dokaz dovršene vajeniške dobe in eno leto in pol pomočniške prakse. Na zavodu, ki je organiziran kot enoletna trgovska šola, poučujejo profesorji trgovskih in ostalih srednjih šol. Vsa posojila daje ravnateljstvo ustno in pisмено.

* Ogroženo Pomurje. Zaradi deževja, ki je trajalo nepretrgoma nekaj dni, so polotoki na Murskem polju polni vode. Mura in Lendava poplavljata travnike in polja. Če se ne prepreči uničenja voda, nevihte in toča, proti vrteti sedel povodni. Ogroženo je vse Pomurje. Toliko vode v Muri letos še ni bilo. Po mnogih njivah ob Muri stojijo cele dni voda in ljudje jokajo za krompirjem. Do kdaj boste odlašali z regulacijo Mure in potokov in prepuščali ljudi njihovi žaostni usodi?

* Ako želite podpise in slike od Šalipina, boksača Luisa, Busterja Keatona, Kamille Horna, Ronald Colmana, Harryja Bauera, pišite v mednarodnem jeziku esperanto Jezika se naučite igrati z novo učno knjigo drž. dipl. učitelja za esperanto prof. R. Rakusa. Založil in razpošilja Klub esperantistov, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 17-I. Cena 16 din.

* Tovarna JOS. REICH sprejema mehko in škropljeno perilo v najlepšo izdelavo. 8

Iz Ljubljane

u— Uduženje rezervnih oficirjev praznuje svojo slavo vsako leto na dan 15. septembra ob obletnici prebitja solunske fronte. Vabimo člane in vse rezervne oficirje na sestanek, ki bo v proslavo tega zgodovinskega dogodka danes ob 20. v društvenem lokalnu na Kongresnem trgu I/II. Uprava ljubljanskega pododborja.

Vaditeljski zbor ljubljanskega Sokola naznana, da bo od danes naprej v društveni telovadnici redna telovadba vseh oddelkov po naslednjem urniku: Moški oddelki ob torkih in petkih: deca od 17. do 18. ure, naraščaj od 18.30 do 19.30, člani od 20.15 do 21.30 ure. Starejši člani v sredah in sobotah: od 18.30 do 19.30. Ženski oddelki ob ponedeljkih in četrtek: deca od 17. do 18. ure, naraščaj od 18.30 do 19.30, članice od 19.30 do 20.30 ure. Vpisovanje pri vseh oddelkih bo zaključeno 31. oktobra, na kar se opozarjajo prav posebno starši in varuhi dece in naraščaja. Po tem roku se redoma ne bodo več sprejemali telovadci in telovadke.

Obvestilo. Sporočimo eklep vaditeljske zbornice, da bo sprejemal v svoje telovade oddelke tiste, ki stanujejo v Ljubljani, le do 15. oktobra. S tem obvestilom vabimo v svojo sredo vse naše prijatelje, da na sebi spoznajo vso blagodat smotrne sokolske vzgoje. Opozarjamo pa na ta rok tudi vse članstvo, ki je iz kateregakoli vzroka prenehalo z redno vadbo. Vabimo nadalje starše in delodajalce, da pošljejo učeno se mladino v telovadnico, kovačnico čistih lastnosti, ki so vsakemu neprepeljiva opora v trdem življenjskem boju. Od 15. t. m. bo telovadba vseh oddelkov po tem-le razporedu: člani: torki in petek od 20. do 21.30, članice: ponedeljek in četrtek od 20. do 21.15, m. naraščaj: torki in petek od 19. do 20., ž. naraščaj: ponedeljek in četrtek od 19. do 20., m. deca: ponedeljek in četrtek od 18. do 19., ž. deca: torki in petek od 18. do 19., st. člani: sredi in petek od 18.30 do 19.30. Prijave se sprejme majo v vseh oddelkih pred pričetkom vadbe. Vadeni čas starejših bratov se bo lahko spremenil, če bodo to želeli doseadnji ali novi telovadci tega oddelka. V zdravem telesu zdrav duh! Zdravo! Uprava Sokola I. Tabor.

u— Uprava Narodnega gledališča naznana občinstvu, da se sprejemajo prijave za letošnji abonma samo še do vsehlega 15. septembra. Ker so abonmaji Sreda, Četrtek in Premierski že popolnoma zasedeni, je samo še v abonmanih A in B precej ugodnih sedežev na razpolago. Reflektanti naj si jih zagotovijo, dokler je še možnost večje izbire. Skrbno sestavljeni repertoar in prvovrstne umetniške moči, ki jih je uprava angažirala za bodočo sezono, jamčijo za niz zanimivih in umetniško vrednih predstav. Prijave za abonma se sprejemajo dnevno v veži dramskega gledališča med 10. in 12. ter 15. in 17. uro.

Dr. IGOR TAVČAR

specijalist za notranje bolezni

NE ORDINIRA OD 15. DO 30. SEPT.

u— Eno tolažbo lahko imajo vse slavne zvezde, ki jih občudujemo na platnu: ko bo njihovo telo že davno pepel, bodo še živele, se gibale, šatile, pele in jokale — na filmskem platnu. Resnično, zvočni film je čudovita iznajdba, to nam je potrjeno tem bolj, odkar je nekaj posebno proslavljenih filmskih zvezd utonilo v večnost, a na platnu se živijo z nami takšne, kakršne je v igri zaresliko njihovo bistvo. Zdj nam igrati v Ljubljani Jean Harlow. Če bi tudi ne bila filmska zvezda, bi bila njena smrt v najlepši mladosti pretresljiva. A ko je ubogo, lepo dekle že daleč okraj vsega človeškega, jo še gledamo vedro in ljubko v komediji »Ločena žena«. Gledamo jo, občudujemo njeno prirodno, elegantno, tu di ostro igro, še nasmejamo se ji, ali v podzvesti nas vedno spremlja spomin na njeno smrt, misel na živega mlčica... Z Jean Harlow igrarajo izvrstne moči: Myrna Loy, William Powell in Spencer Tracy. Komedia je pristno ameriška in jo je res vredno pogledati.

u— V sene ga je ustrelil. Včeraj so na kirurškem oddelku sprejeli med drugimi ranjenici tudi 15letnega posestnikovega sina Matijo Kambiča iz Cerovec pri Semiču. Nekdo ga je ustrelil v desno senco, da visi njegovo življenje na nitki. Iz Vodnikovove kamnoseške delavnice pa je moral v bolnico 35letni delavec Jože Kobal, ki mu je pri delu padel težak kamen na trebuh in mu prizadel hude notranje poškodbe.

u— V Ljubljani doblimo šole artistov. Nedavno se je v Beogradu ustanovila združba artistov »Samopomoč«. V vsej naši državi je okrog tisoč artistov in združba pričakuje, da se jih bo vpisalo večje število. Sprejeti pa bodo samo oni, ki so do stopnega obnašanja. Združba bo tudi ustanovila šolo, v kateri bodo posamezni strokovnjaki poučevali artistične veščine. Na koncu bo vsak dobil diplomu, brez katere v bodočnosti ne bo mogel pri nas javno nastopati. V Beogradu bo glavni učitelj Olaf Gustav Möbius s svojo sestro. Ob prvi priložnosti namarava združba ustanoviti svoji podružnici tudi v Zagrebu in Ljubljani.

u— Tečaj ruskega jezika. Po primeru prejšnjih let priredi tudi letos Ruska Matica tečaj ruskega jezika za Slovence. Tečaj se deli v tri skupine: I. za začetnike, II. in III. za naprednejše. Za II. skupino določene vaje iz ruske klasične literature Puškinove dobe, zlasti Puškina »Evgen Onjegin« in Lermontova »Junak našega časa«. Za III. skupino pa L. Tolstega »Vojna in mir« in Dostojevskoga »Idiot«. Vpisašina znaša 10 din, ukovina pa 20 din mesečno. Podrobnije informacije: Ruski tečaj, Trgovski dom, Gregorčičeva ulica. Trgovska nadaljevalna šola; torki in četrtek od 19. do 21. zvečer.

u— V trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, potrjen od ministrstva trgovine in industrije, se sprejme še nekaj dijakin in dijakov, ker je letos otvorena še ena nova učilnica. Vpisovanje vsak dan dopoldne in popoldne do 17. t. m. v pisarni ravnateljstva na Domobranski cesti 15.

u— JNAD Jadran. Danes ob 16. uri seja centralnega odbora. Točnost! Tajnik I.

u— Na gostinski strokovni nadaljevalni šoli bo vpisovanje vajencev in vajenk v četrtek dne 16. septembra t. l. od 9. do 12. donoldne in od 3. do 5. popoldne v Gostilniškem domu na Privozu 11.

KINO IDEAL

Marta Eggerth — Johannes Heesters

v razkošnem muzikalnem filmu

Koncert na dvoru

Danes ob 16., 19. in 21.15 uri

u— Izlet v Poljane. »Putnik« priredi 19. t. m. izlet z vlakom in avtobusom v Poljane nad Škofjo Loko k odkritju spominskega stebra pisatelju dr. Ivanu Tavčarju. Cena vožnji 28 din. Prijave in informacije pri biljetarnicah »Putnik«.

Iz Celja

u— Celjski mestni svet bo imel v petek 17. t. m. ob 18. prvo redno sejo po letnih počitnicah. Na dnevnem redu so poročila odborov.

u— V celjski bolnišnici je umrl v torki v starosti 72 let g. Martin Osvaid iz Luške vasi pri Konjicah. Pokojni je prevel po prevaru sužbo vrtnarja v celjski bolnišnici in je stopil letos v januarju v pokoj. V dolgih letih svoje službe je pokazal mnogo sposobnosti in uspehov v vrtnarstvu. Bodi mu ohranjen blag spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

u— Dve nesreči pri delu. V ponedeljek je padel 31-letnemu železniškemu delavcu Jakobu Plavčaku iz Rogatca pri delu na progi teček kamen na desno nogo in mu jo zlomil. V nedeljo je pri delu v mlinu mlinski kamen stisnil 14-letnega posestnikovega sina Miho Zupana iz Marjagredca pri Laškem in mu hudo poškodoval nogo. Oba ponesrečenca so prepeljali v celjsko bolnišnico.

u— Drzen tat v stanovanju. V ponedeljek okrog 8. zjutraj se je spazil neki moški v stanovanje trgovca in klobučarja g. F. Chibe v Kovaški ulici in stopil v spalnico, v kateri je eden izmed domačin spal. Nepoklicani gost je mirno vzel iz nočne omarice 1.000 din vredno zlato žensko zappestno uro, 400 din vredno zlato vratno verižico s križcem, 150 din vreden zlat prstan s kamnom in denarnico z manjšo vsoto denarja v skupni vrednosti 1.577 din ter izginil s plenom. Ga. Chiba je k sreči takoj opazila tatvino in obvestila o tem prodajalko, ki je malo prej slučajno opazila storilca, ko je smuknil pri večnih vratih na ulico. Prodajalka je skočila takoj k bližnjemu stražniku, ki je pohitel za storilcem in ga dohitel v Žerjavovi ulici. Ko je begunec opazil stražnika, se je skril v neko vežo, stražnik pa ga je izsedl in odvedel na stražnico. Tam so ugotovili, da je storilec 34-letni natakhar Hajrudin Serdarović iz Banjaluke. Pri njem so našli še vse ukradene predmete in jih vrnili lastniku. Serdaroviću so izročili okrožnemu sodišču.

u— Klub damskih frizerjev (frizerk) obvešča vse svoje člane in članice, da se bo njega prvi redni članski sestanek vršil v sredo 15. t. m. ob 20. uri. Obsežen program. Prosimo sigurne udeležitve. Nove člane sprejemamo. Odbor.

KINO METROPOL, prinaša danes krasen film »VELIKA LJUBEZEN BEETHOVNA« (Bethovns grösste Liebe).

Iz Maribora

a— Glasbena Matica Maribor. Društveni občni zbor z običajnim dnevnim redom bo v sredo 22. septembra 1937 v društvenih prostorih ob 19.30. Samostojni predlogi društvenikov, o katerih bo sklopil ta občni zbor, morajo biti oddani odboru vsaj tri dni pred občnim zborom.

u— Kdo požiga pod Pohorjem. V noči od ponedeljka na torki je pod Pohorjem zopet bilo pal zvana. Skoro ni dneva, da bi ne bili pozvani gasilci na pomoč. Okrog 22. ure je pričelo goreti pri posestniku Vinku Kmetiču v Razvanju in je ogenj vpepelil hleva. Domačini, so nemudoma pričeli z gašenjem in ogenj vsaj lokalizirali. Na kraj požara so prispeli gasilci iz Razvanja, Bohove, Maribora, Radvanja in Pobrežja. Škoda znaša od 5—10.000 din. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

u— Alkohol terja svoje žrtve. 29 letni delavec Franc Juhar je popival po ruskih gostilnah in se tako napil, da so ga morali s silo odstraniti iz neke gostilne. Kasneje je Juhar tako nesrečno padel, da je zalet v glavno ob neki kamen in obelaz nezvesten. Poklicali so zdravnika, ki je odredil prevoz v mariborsko bolnišnico, kjer je pa Juhar nekaj ur kasneje umrl. Ugotovili so, da si je pri padcu razbil lobanjo.

a— Nevarna ženska... Na Mejaki cesti 45 se je zgledala tri gostilničarki A. Koširjevi priletla ženska ter ji ponudila v nakup razne kupone srbskega tobačnega posojila

KINO MATICA

TEL. 21-24

Premiera! Nenadkritljiva blesteča vloga pred kratkim umrle JEAN HARLOW v filmski slager-komediji

LOČENA ŽENA

Sodelujejo: Myrna Loy, William Powell, Spencer Tracy

TEL. 27-40

Film iz življenja ruskih beguncev v Parizu

TOVARISČ

TEL. 22-21

Premiera mladinskega filma

OTROCI S CESTE

v glavni vlogi Freddie Bartholomew dobro poznani iz filmov »David Copperfield« in »Ana Karenina«.

Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri.

iz leta 1886. Zatrjevala ji je, da predstavljajo ponujeni papirji vrednost najmanj 50.000 din. Koštrjeva se je končno vendar pustila preprostiti in je prodajalki odkupila kupon, za katerega ji je izplačala 525 din. Tembolj je bila razočarana, ko je kasneje uvidela, da jo je prebrisana ženska prevajala in da je kupljeni kupon vreden samo 7.50 din. Za drzno žensko poizveduje sedaj policija.

a— Kdo je utopljenec? Drava je naplavila pri Vuzenici truplo mlajšega moškega. Pri utopljenec, ki je obleden v avstrijsko vojaško uniformo, so našli dokumente, glaseče se na ime Franca Gugzenbergerja iz Smohorja na Koroskem. Imenovani je služil pri pionirskem polku in je najbrj utonil ob priliki zadnjih pionirskih vaj na Dravi.

a— Letos in lani, Kmetje na Glavnem trgu prodajajo za 1 din: 16 sliv, 4—5 drobnih jabolk, 2 srednji bruski, dve zdravi ali 4 nagane breskve. Za kg breskev daš 8 din, za kg boljše grozdja 7 din, slabšega pa 6 din. Lani je bilo to sadje ob tem času povprečno za 40 — 50% ceneje, slive pa celo za 80%. Res je letošnja letina zelo slaba. Mariborske gospodinjice tožijo, da bodo spričo teh cen le redke police obložene s sadjem.

a— Srdit amaonski spopad na Glavnem trgu. V dopoldanskih urah je nastal na mariborskem trgu sredi najhvalejšega vrvenja silovit alarm. Ljudje so drveli skupaj in z bučnim smehom ter pikirni opazkami opazovali potek srčite borbe dveh amaonov, ki sta se obdelovali s takšno borbenostjo, da so celi šopi las frčali po zraku. Pri tem je opazujoči ženski svet vneto spodbujal odelujoči se amaonki z vzkliki simpatij ali antipatij na obe strani. V pravcati procesiji se je ta borbeno gneča valila izpred Sirkove trgovine tja do vogala Gospoše ulice in Glavnega trga, kjer se je otgnano javnega reda posrežilo, da je napravil amaonski bojovnosti energičen konec. Julčka in Nežka sta morali k zas

Gospodarstvo

Zaposlenost v Sloveniji na višini leta 1930

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani objavlja podatke o gibanju povprečnega števila zavarovanega članstva v mesecu avgustu t. l. Te številke nam kažejo, da je število zavarovanih delavcev in nameščenec v avgustu prvokrat doseglo in celo za malenkost prekažilo najvišje stanje, ki smo ga zabeležili l. 1930.

Od julija do avgusta je število zavarovancev naraslo na 1540 na 102.402, tako da smo imeli v avgustu 10.907 zavarovancev več nego lani. Tudi povprečna dnevna zavarovana meza je bila višja nego lani in je znašala 24.05 Din nasproti 22.79 Din v lanskem avgustu. Glede na povečanje števila zavarovancev in višjo povprečno zavarovano mezo je skupna dnevna zavarovana meza v avgustu dosegla 2.463.000 Din, to je za 378.000 Din ali za 18% več nego lani.

V primeri z avgustom prejšnjih let je slika razvoja zaposlenosti in delavskih zaslužkov v Sloveniji (brez rudarskega delavstva) naslednja:

	Število zavarov.	zav. dnevna meza povpr. skupn. Din
avg. 1930	102.269	26.93
avg. 1933	78.999	23.42
avg. 1934	83.059	22.66
avg. 1935	82.796	22.32
avg. 1936	91.495	22.79
avg. 1937	102.402	24.05

Povprečno število zavarovancev je bilo letos v avgustu za 23.403 ali za skoro 30% večje nego v avgustu najslabšega leta krize, to je l. 1933. V primeri z najugodnejšim letom pred krizo, to je l. 1930, pa beležimo prvokrat malenkostni višek, in sicer za 133 zavarovancev. Kakor smo že nedavno omenili, pa okolnost, da smo dosegli zaposlenost kakor pred krizo, še ne pomeni, da je tudi gospodarska konjunktura na višini l. 1930. Upoštevati moramo namreč, da je od takrat preteklo 7 let in da se je precej pomnožilo prebivalstvo. Višek prebivalstva v Sloveniji pa išče eksistenco predvsem v industriji in obrti. V zadnjih 7 letih se je število v nekmetijskem gospodarstvu razpoložljivih delovnih moči povečalo za približno 12.500. Iz tega sledi, da bomo šele tedaj dosegli enako intenzivnost zaposlenosti kakor v l. 1930., kadar bo število zavarovancev pri OUZD doseglo približno 115.000 delavcev. Vrh tega pa moramo upoštevati, da zaposlenost rudarskega delavstva, ki je zavarovano pri bratovskih skladnicah, še hudo zaostaja za zaposlenostjo v zadnjih letih pred krizo.

Še vedno pa hudo zaostajamo nasproti letu 1930 glede mezd in zaslužkov delavstva. Povprečna dnevna zavarovana meza je bila letos v avgustu za 2.88 Din ali za skoro 11% manjša. Pri skupni dnevni zavarovani mezi pa imamo nasproti avgustu 1930. še dnevni primanjkljaj 292.000 Din ali 10.5%.

+ Winnipeg, 14. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za okt. 125.50, za dec. 123, za maj 124.25.

+ Novosadska blagovna borza (14. t. m.). Tendence čvrsta. — Pšenica (78/79 kg): baška 177 — 179; banatska 173 — 181; baška ladja Tisa 184 — 186; ladja Begej 181 — 183; sremka 77/78 kg 177 — 179; slavonska 77/78 kg 178 — 180. Kruza: baška in sremka 93 — 94; banatska 91 — 92. Oves: baški, srenski in slavonski 110 — 112. Riž: baška 164 — 166. Ječmen: baški in srenski 63/64 kg 125 — 127.50. Moka: baška in sremka 50g in 50g+ 275 — 285; 25 — 26; 265; 5 — 235 — 245; 6 — 215 — 225; 7 — 175 — 185; 8 — 127.50 — 132.50. Otrobi: baški, srenski in banatski v vrečah 89 — 94. Fižol: baški beli brez vreč 200 — 205.

BOMBAZ

+ Liverpool, 13. septembra. Tendence mirna. Zaključni tečaji: za sept. 5.16 (prejšnji dan 5.24), za dec. 5.20 (5.27), za maj 5.33 (5.40).

Nyonski sklepi podpisani

Danes se prično v Sredozemskem morju izvajati ukrepi za pobijanje piratstva

Nyon, 14. septembra. AA. Ob 12.30 so podpisali nyonski dogovor. Delbos in Eden sta prispejala iz Zeneve opoldne, ostali delegati pa že ob 11. Po kratki tajni seji je bila ob 12.30 otvorena javna seja. Prvi je podpisal diplomatsko listino Delbos, nato pa so jo podpisali Eden, Kjsseivanov, Vakif Jusuf paša, Politis, Antonescu, Ruždi Aras, Litvinov in Puric.

Nyonski dogovor se glasi:

Ker so se v Sredozemskem morju ponavljali napadi podmornic na trgovske ladje, ki ne pripadajo ne eni ne drugi stranki v Španiji, ter pomenijo ta dejanja hudo kršitev mednarodnih pravic po čl. 4 londonske pogodbe od 22. aprila 1930 o uničevanju trgovskih ladij.

Ker nasprotujejo ta dejanja najosnovnejšim načelom človeštva in ker jih je treba označiti za gusarska dejanja,

ker nadalje ni mogoče dovoliti eni ali drugi v Španiji se boreči stranki pravic vojnih sil, in nadzorstvo nad trgovsko plobovo v Sredozemskem morju,

je treba, ne da bi s tem posegali v pravice posameznih držav, ki sodelujejo pri tem dogovoru, da morejo ukreniti vse potrebno v varstvo svoje trgovske plobove zoper vse vrste vmešavanja na odprtem morju in ne da bi posegali v druge kolektivne ukrepe, ki bodo kasneje sklenjeni, določiti v prvi vrsti posebne kolektivne ukrepe proti gusarskim nastopom podmornic.

Zato so se od svojih vlad pravilno pooblašteni podpisani zastopniki sestali na nyonski konferenci od 9. do 14. septembra 1937 in sprejeli naslednje sklepe, ki stopijo takoj v veljavo:

1) Sodelujoče države bodo dostavile svojim pomorskim silam navodila, naj v skladu s § 2 in 3 varujejo vsako trgovsko ladjo, ki ne pripada eni izmed obeh v Španiji borečih se strank.

2) Vsaka podmornica, ki napade takšno ladjo v nasprotju s pravili mednarodnega prava, kakor jih navaja mednarodna pogodba o omejitvi in zmanjšanju pomorske obožovitve, podpisana 22. aprila 1930 in potrjena s protokolom, podpisanim v Londonu 6. novembra 1936, naj se napade in po možnosti uniči.

3) Navodilo naj se izvaja tudi proti vsaki podmornici, ki bi jo srečali na vski, kjer bi bila ladja, ki ne pripada nobeni stranki v Španiji, napadena v nasprotju pravili, navedenimi v prejšnjem paragrafu, če bi okolnosti dopustile možnost, da je ta podmornica izvedla napad.

4) Radi praktične izvedbe gornjih sklepov so sodelujoče države sprejele naslednje določbe:

I) V zapadnem delu Sredozemskega morja do Maltanskega preliva in na tirenskem področju, kjer je nadzorstvo lahko odvisno od posebnih določb, pripada izvedba teh nalog na odprtem morju in v teritorialnih vodah sodelujočih sil angleškemu in francoskemu brodogradu po razdelitvi, ki sta jo določili obe vladi.

II) V vzhodnem delu Sredozemskega morja spada a) ta izvedba v teritorialnih vodah prizadetih vlad v dolžnost dotičnih vlad, b) na odprtem morju, izvzeto Jadransko morje, je do vhoda v Dardanele zaupana angleškemu in francoskemu brodogradu po med obema vladama dogovorjeni razdelitvi v krajih, kjer je plova ogrožena. Ostale sodelujoče obrežne države ob Sredozemskem morju so dolžne podpirati

Štražnik.....

je vedno na svojem mestu, ponoči in v megli, burji in dežju. Prehlada in utrujenosti ga varujejo

PALMA
GUMI-PODPETNIKI
JUGOSL. IZDELEK.

Dobe se pri vsakem čevljarjem mojstru!

si, ki jih v zvezi s državljansko vojno skušajo uveljaviti posamezne vesile. Ako se Francija in Anglija neprestano sklopujeta na svoje gospodarske interese v Španiji, mora Nemčija izjaviti, da jih ima tudi ona. V enakem tonu je Hitler napadel končno tudi Društvo narodov in zaključil svoj govor s proslavljanjem enotnosti nemškega naroda pod narodnim socializmom.

V onem delu svojega govora, v katerem se je dotaknil nemških odnosov z drugimi evropskimi državami, je Hitler izvajal med drugim:

Z nacionalno Francijo smo imeli v zgodovini že več sporov, toda zavedamo se, da pripadamo z njo vred veliki evropski družini narodov, dočim je boljševizem v tej družini narodov nekaj tujega. Nemčija želi sodelovati z vsemi, katerih končni cilj je evropska skupnost, odklanjamo pa sodelovanje z onimi, katerih program pomeni samo razbijanje. Sleherni poskus prenašanja boljševiške revolucije v Nemčijo bo odbit z bliskovito naglico. Naše orožje je za ta namen že nabrušeno. Moskva naj opusti svoje namene glede razširjanja barbarstva in groženj proti nam. Kakor v primeru napada na križarja »Deutschland« bodo sicer spregovorili naši kanoni.

V ostalem je poslednji dan nacističnega kongresa potekel v znamenju prikazovanja nemške vojaške moči in nove propagande zanjo. Posebno pozornost je zbudila zahteva po uvedbi obvezne ženske vojaške službe, ki jo je utemeljeval referent Hierl.

General Naumović izven nevarnosti

Beograd, 14. septembra. r. Citatelji »Jutrac« se bodo že spominjali na tragično nesrečo, ki je doletela poveljnika naše žandarmerije, generala Jovana Naumovića in njegovo rodbino, ko so pri Užicu s svojim avtomobilom trčili v vlak. Kakor sedaj poročajo, se je stanje vseh ponesrečenih članov rodbine znatno zboljšalo, tako da ni za nikogar več življenjske nevarnosti. Vsi se zdravijo na kirurškem oddelku glavne vojne bolnice v Beogradu. Generala Naumovića in njegove rodbinske člane že vsak dan lahko obiskujejo prijatelji in znanci.

Odhod vojvode Kentskega

Bled, 14. septembra. AA. Včeraj ob devetih dopoldne sta Nj. kr. Vis. vojvoda in vojvodinja Kentska zapustila dvorec Brdo in odpotovala v London.

Skrivnost pariških atentatov

Pariz, 14. septembra. b. Zaradi atentata na palačo organizacije delodajalcev »peklenski stroji« tujega izvora je bila imenovana posebna preiskovalna komisija pod predsedstvom notranjega ministra Dormoya. V Parizu in pokrajini je bilo v zvezi z atentatom izvršenih okoli 100 hišnih preiskav in več oseb aretiranih. Zvečer se je zvedelo, da je pri policiji javil nekdo, ki je izpovedal mnogo podrobnosti o izvedbi atentata.

Kakor poroča »Paris Soir«, ki ta priča znan inozemski inženir, ki je več let bil v Franciji in ki je pred kratkim pridobil francosko državljanstvo. Večerni listi poudarjajo v nasprotju z dosedanjimi govoricami, da ne gre za španske anarhiste. Omenjeni inženir je danes izjavil, da so atentatorji sicer tujci, ki so tudi z njimi iskali zveze zaradi izvedbe atentata, da pa kot gotovo ve, da niso španci. Po vsem tem se položaj še bolj zapleta, ker kažejo dosedanje niti na dokaj čudno politično ozadje. Vlada je nocoj razpisala posebno nagrado za izsleditev krivcev.

Kaj zahtevajo Arabci

London, 14. septembra. b. »Daily Telegraph« objavlja izjavo, ki jo je prejel od predsednika panarabskega kongresa in ki poudarja med drugim naslednje zahteve Arabcev:

1. Palestina je bistveni sestavni del arabske domovine. 2. Arabski narod zahteva načrt razdelitve Palestine. 3. Kongres se bo z vsemi sredstvi upri ustanovitvi židovske države. Zato zahteva: a) razveljavljanje Balfourove izjave; b) ukinitve mandata; c) sklenitev angleško-palestinske pogodbe, ki naj Palestini prizna njeno popolno suverenost in neodvisnost ter ustanovitve ustavne države, ki naj zajame eno manjšinske pravice, ki jih priznava mednarodno pravo. 4. Židovsko seljevanje naj se omeji in s posebnimi odredbami prepreči prehod palestinske zemlje v židovske roke.

Angleško-arabsko prijateljstvo bo odvisno samo od izpolnitve teh arabskih pogojev.

Poljska : Avstrija 4 : 2

Dunaj, 14. septembra. Danes se je končalo teniško tekmovanje za srednjeevropski pokal med Avstrijo in Poljsko. V obeh današnjih single igrah je zmagala Poljska, tako da je končno stanje 4:2 za Poljsko. Poljak Spychal je premagal Avstrijca Goldmanna 6:3, 7:5, 3:6, 6:3. V drugi igri je Poljak Tloczynski zmagal nad Avstrijcem Metaxo 6:0, 11:9, 7:5.

Stanje Narodne banke

Po znatnem povečanju našega denarnega obkroga v zadnji četrtini avgusta (za 193 na 5864 milijonov) beleži najnovejši izkaz Narodne banke le nebitno ozadovanje za 4 na 5660 milijonov. Pri tem stanju je bil naš obkrog bankovcev za 713 milijonov večji nego lani in za 1619 milijonov večji nego ob istem času leta 1934., ko smo imeli najmanjši obkrog.

Zlata zaklad se je v prvi četrtini septembra povečal za 0.2 na 1692.2 milijona din (lani 1547.3), devize izven podlage pa so narasle za 33.9 na 733.2 milijona din (lani 539.2). Zaloge kovanege denarja v niklju in srebru je le nebitno nazadovale za 6 na 264 milijonov din, tako da je bilo v obkrogu za 836 milijonov din kovancev (lani za 855). Menična in lombardna posojila so se sicer zmanjšala za 11.9 na 1589.6 milijona din (lani 1641.7), na drugi strani pa so se povečala razna aktivna, kjer se sedaj knjižijo posojila, ki niso čista menična in lombardna posojila, in sicer za 64 na 1664.1 milijona (lani 646.6). Ta postavka se je od začetka julija povečala za 540 milijonov.

Obveznosti za pokaz so se v prvi četrtini septembra povečale za 86.3 na 2209.5 milijona dni (lani 1525.6), in sicer predvsem zaradi zopetnega povečanja privatnih žirovni naložb za 75.6 na 1238.1 milijona din (lani 813.4).

Vrednost zlate podlage skupaj z oficiojno premijo je znašala 8. t. m. 2174.5 milijona din, kar predstavlja 26.94 odstotka kratja obkroga bankovcev in obveznosti na pokaz nasproti 27.22 odst. ob koncu avgusta in 29.08 odst. pred enim letom.

Gospodarske vesti

Letos menda ne bomo več izvažali pšenice v Češkoslovaško. Praški listi poročajo, da se je predsednik češkoslovaške žitne monopolske družbe dr. Feierabend vrnil iz Beograda, kjer se je mudil na zasiedanju češkoslovaško-jugoslovenskih žitnic. V Beogradu se je pogajal tudi s Prizadom glede pšenice. Kakor smo že poročali, je Češkoslovaška v juliju letos prvokrat zopet uvozila 700 vagonov naše pšenice. Kakor pa se zdi, ni računati zaenkrat z nadaljnjim izvozom jugoslovenske pšenice v Češkoslovaško, ker ima naša država letos na razpolago za izvoz le kakih 30.000 vagonov. Takoj po končani letini je Prizad kupil 10.000 vagonov in jih po večini izvozi v Nemčijo in Avstrijo. Za preostalih 20.000 vagonov pa se zanimata poleg Nemčije in Avstrije še Francija in Italija. Seveda pa navzlic temu nadalje obstoja trgovinsko-politična obveza Češkoslo-

vaške za letni uvoz 10.000 vagonov jugoslovenske pšenice.

Borze

14. septembra

Na ljubljanski borzi so se avstrijski šilingi danes v privatnem kliringu trgovali po 8.4250, medtem ko je bilo za angleške funte povpraševanje po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil promet v avstrijskih šilingih po 8.4150 (v Beogradu po 8.400), v angleških funtih po 238 in v grških bonih po 30.75. Nemški klirinški čeki stanejo v Ljubljani 12.85, v Beogradu prav tako 12.85, v Zagrebu pa 12.8550 obojstrano za konec septembra 12.90 in za 15. oktober 12.75.

Na zagrebškem efektornem tržišču se je vojna škoda trgovala po 407.50 in 407 (v Beogradu po 408.50), za december pa po 408. Promet je bil še v 7% stabilizacijskem posojilu po 86.

DEVIZE

Ljubljana. Amsterdam 2388.56—2403.25, Berlin 1740.03—1753.90, Bruselj 730.70—735.76, Curih 996.45—1003.52, London 214.51—216.57, Newyork 4307.25—4343.56, Pariz 154.77—156.21, Praga 151.43—152.54, Trst 227.70—230.78.

Curih. Beograd 10, Pariz 15.57, London 21.57, Newyork 435.375, Bruselj 73.34, Milan 22.9250, Amsterdam 239.70, Berlin 174.70, Dunaj 79.25, Stockholm 111.20, Oslo 108.3750, København 96.2750, Praga 15.20, Varšava 82.25, Budimpešta 86.25, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 407.75—408.25, za dec. 407.75—408, 4% agrarne 53.50—54, 4% severne agrarne 52.25—52.50, 7% invest. 92 den., 7% stabiliz. 86—86.50, 7% Blair 84—84.75; delnice: Narodna banka 7700 den., PAB 195 den., Trboveljska 275 bl., Gutmann 50 den., Sečerana Veliki Bečkerek 625—675, Sečerana Osijek 197 bl., Osiječka ljevaonica 200 bl., Dubrovačka 410 den., Oceania 275 bl., Jadranska 400 den.

Beograd. Vojna škoda 408.50—409 (408.50), 4% agrarne 53.50 den., 4% severne agrarne 52.50 den., 6% begluške 77.25—77.50, (77.25), 6% dalm. agrarne 75.25—75.50 (75.25), 7% Drž. hip. banka 99 den., 7% Blair 84.75—85.25 (85), Narodna banka 7650—7750 (7700), PAB 201.50 bl. (201).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 14. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za sept. 103.75, za dec. 105, za maj 107; kruza: za dec. 63.25.

Danes nas je za vedno zapustil previden s sv. zakramenti za umirajoče naš dobri in nepozabni soprog in oče, gospod

Franc Wisjan

POSESTNIK, SEDLARSKI MOJSTER
IN MEŠČAN LJUBLJANSKI

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v četrtek ob pol 5. uri pop. iz hiše žalosti, Celovška cesta 47, na pokopališče k Sv. Križu, kjer ga položimo v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

LJUBLJANA, 14. septembra 1937.

**Žalujoča soproga ROZALIJA
z otroki ter ostalo sorodstvo**

Zaplenjena podmornica

Angleška križarka „Malaja“ je v Egejskem morju zaplenila neznano podmornico, ki je potopila ruski parnik

Atene, 14. septembra. o. Včeraj popoldne so Angleži na Egejskem morju zaplenili piratsko podmornico. O senzacionalnem dogodku so se izvedle naslednje podrobnosti: Podmornica je že dopoldne v bližini Soluna ustavila rusko petrolejsko ladjo, ki ji je le po naključju ušla in se zatekla v Solun. Tam je poveljnik ladje obvestil angleškega kontraadmirala Binyja o napadu. Angleška križarka »Malaja«, ki je bila zasidrana v Solunu, je nato takoj odplula na odprto morje, z njo vred pa tudi napaden ruski parnik, ki mu je križarka »Malaja« sledila v razdalji nekaj kilometrov.

Ko je ruski parnik priplul v bližino Vo-

lose, se je podmornica nenadoma spet pojavila na vodni gladini in takoj izstrelila torpeda proti parniku, ki je bil zadet in se je dobre pol ure pozneje potopil. Podmornica je ostala še nekaj časa tam v bližini, kjer jo je potem presenetila križarka »Malaja«, ki je tedaj prihitela posadki ruskega parnika na pomoč. Vpričo angleške križarke se je posadka podmornice hoče nočesa vdala. Podmornico so zasedli angleški mornarji ter njeno posadko prepeljali na križarko. Rešeni so bili tudi vsi člani posadke ruskega parnika. Do davi še ni bilo izjavljeno poročilo, kateri vojni mornarici je pripadala zaplenjena podmornica.

Hitler na naslov Rusije in Francije

„Nemčija je pripravljena sodelovati z vsemi, ki so za evropsko skupnost, nikdar pa ne z boljševiki“

Nürnberg, 14. septembra. b. Kakor lanko leto, je bil tudi letošnji zaključni govor kancelarja Hitlerja na nacističnem kongresu v Nürnbergu prežet protiboljševiškega duha. Najprej je Hitler izrazil mnenje, da bi manjša nemška zmaga leta 1914 lahko samo škodovala Nemčiji, kajti tedanja militaristična Nemčija bi prav lahko podlegla notranji razcepjenosti, do-

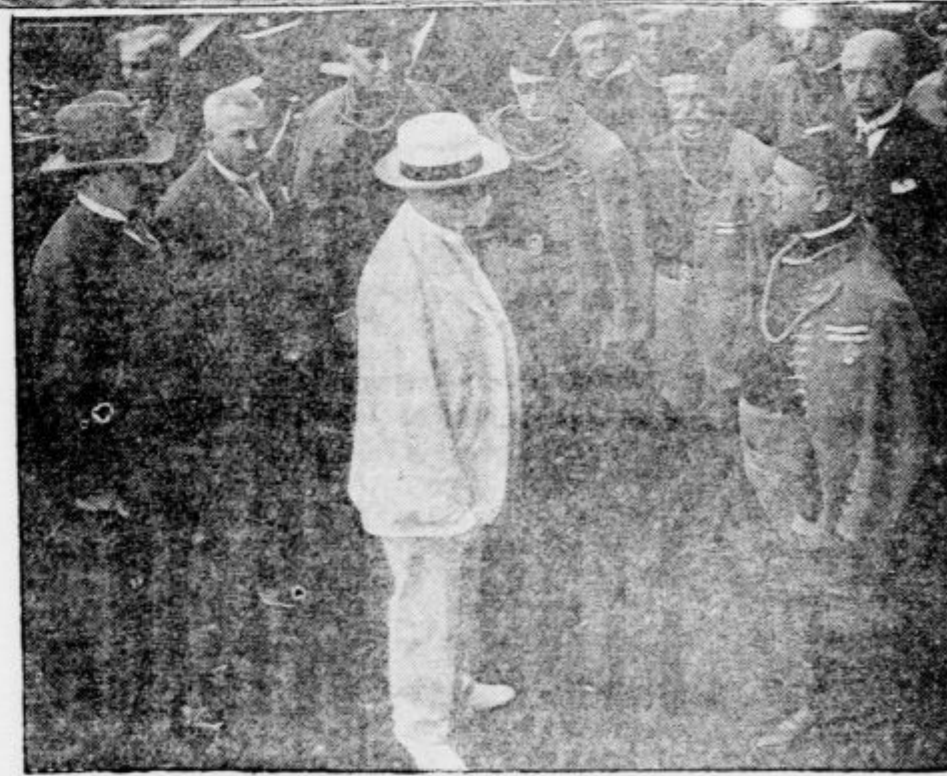
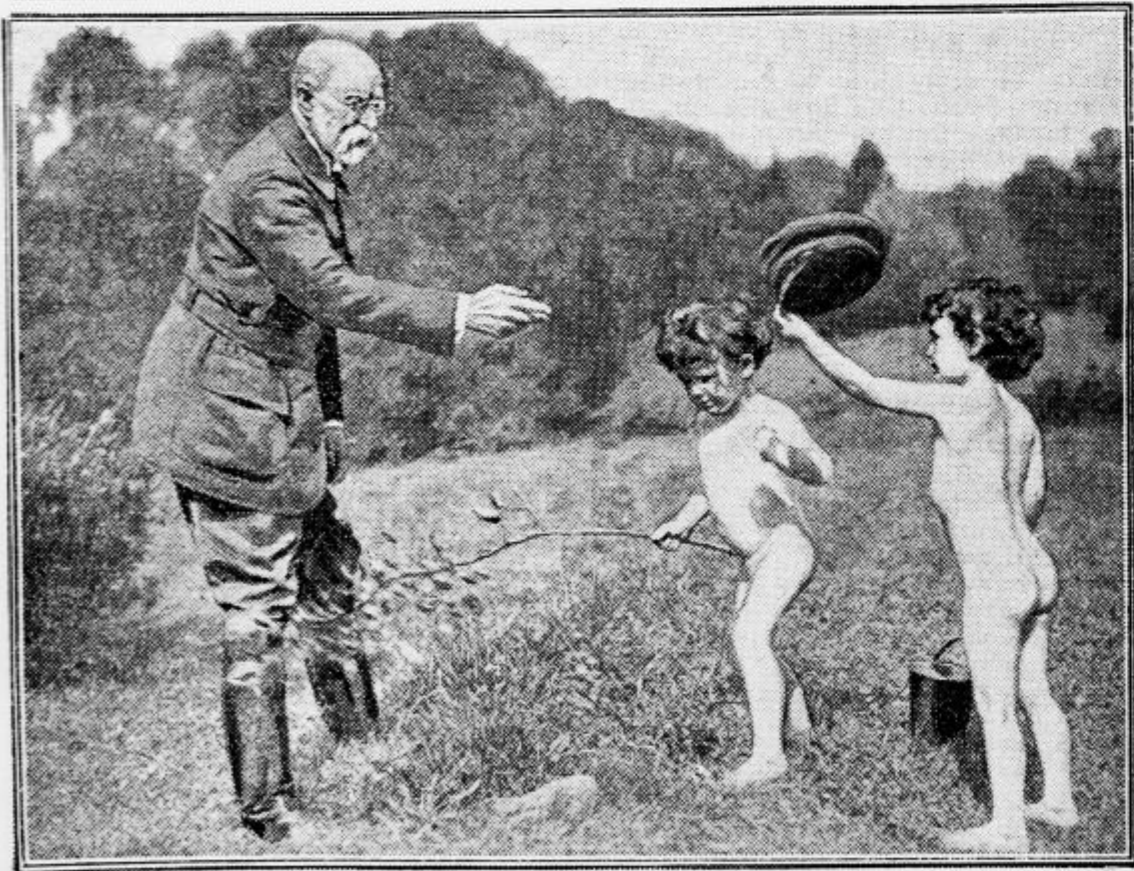
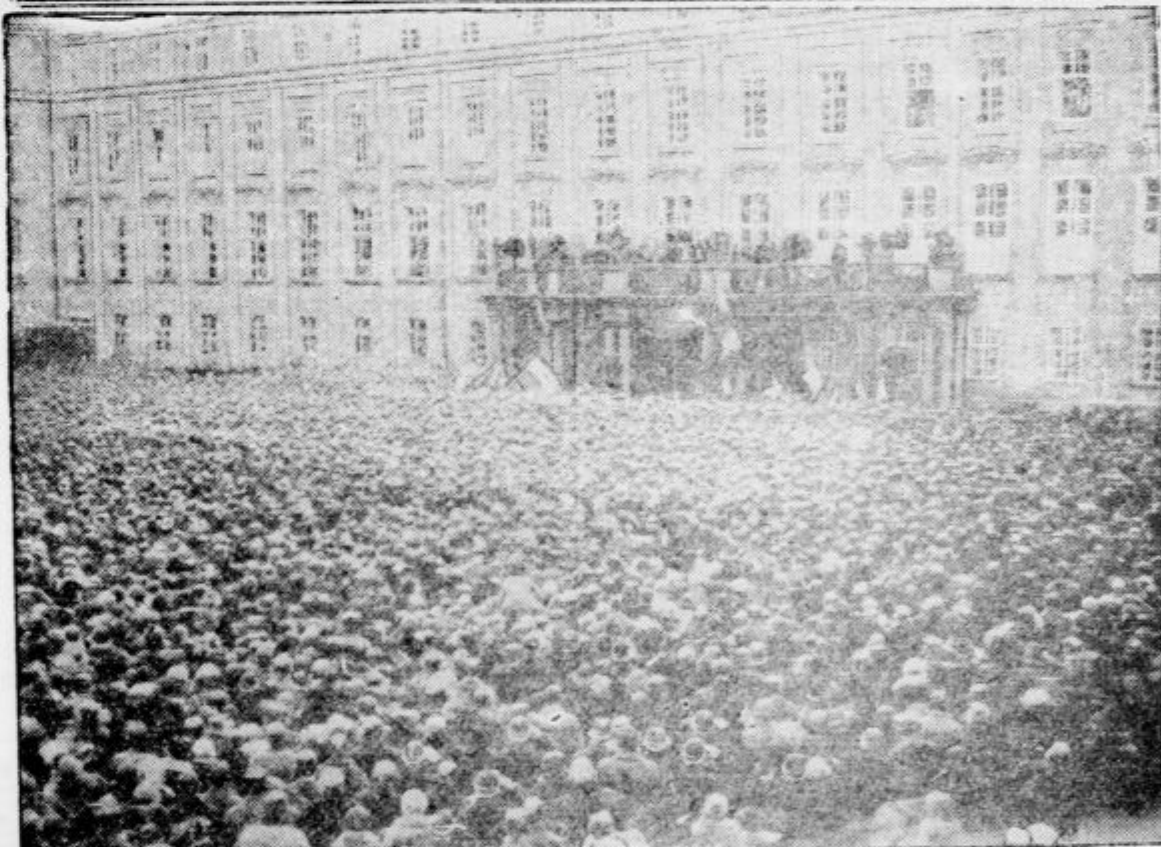
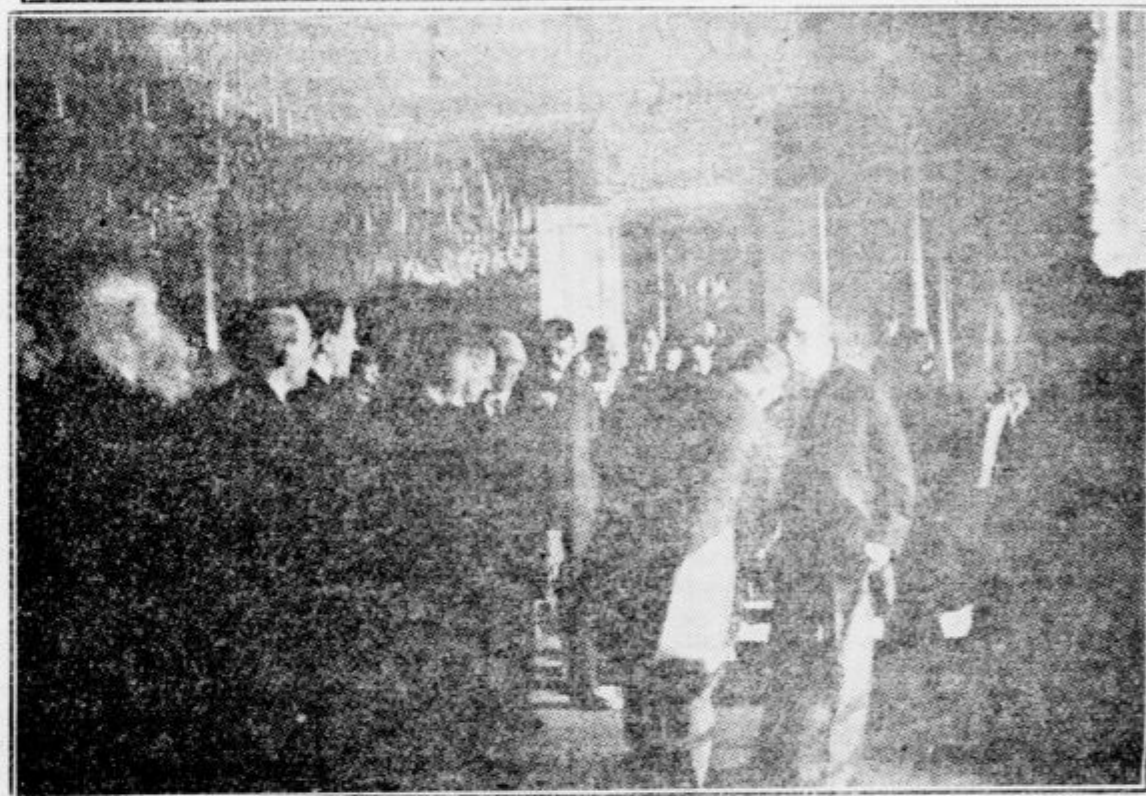
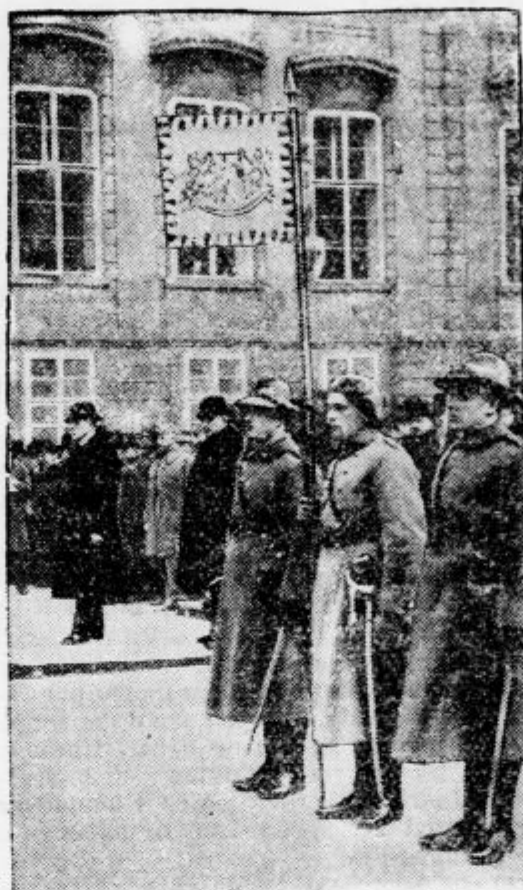
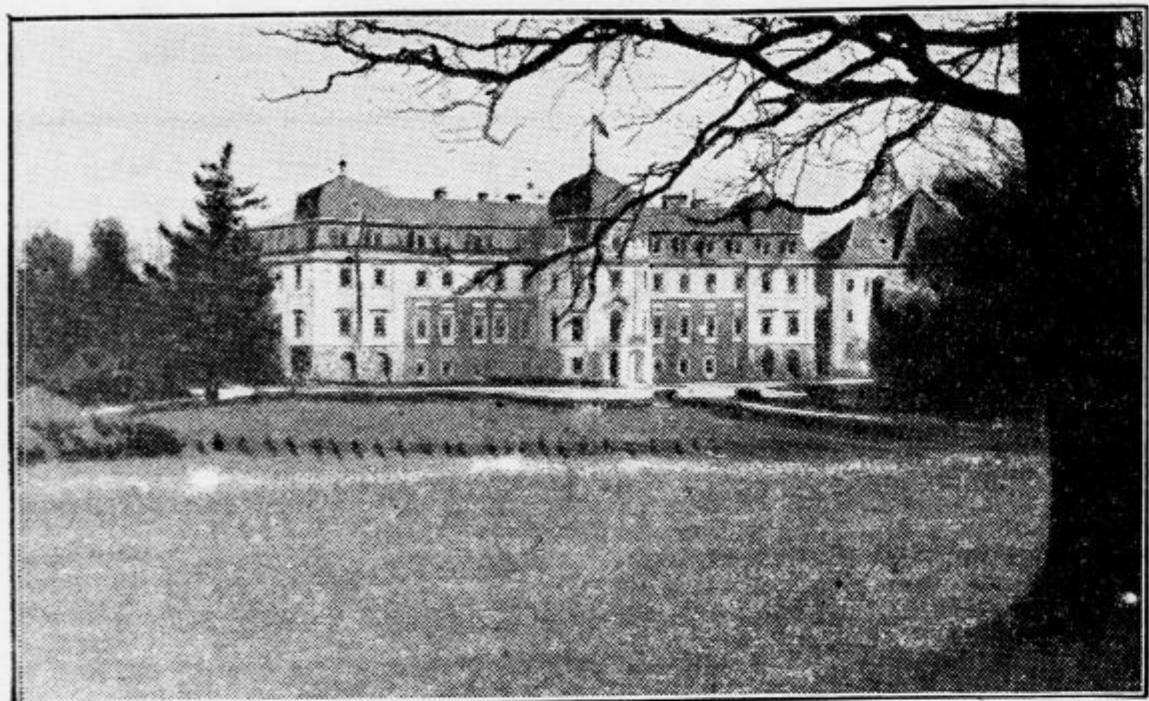
čim je to zlo posledice v novejšem razvoju preprečili narodni socializem, ki označja strnjnost vsega nemškega naroda. Nato je na dolgo govoril o boljševiški nevarnosti, pri čemer je napadel »blegostvolno navičnost« zapadnih meščanskih demokracij, ki boljševizmu sploh kaj verjamejo. Glede Španije je opozoril na razliko med političnimi in gospodarskimi intere-

Kovač usode svojega naroda

Slike iz življenja prezidenta — Osvoboditelja T. G. Masaryka

Po srečno premaganem navalu tromboze v začetku septembra je T. G. Masaryk v torek okolu tretje ure zjutraj podlegel pljučnici

Z njim odhaja iz življenja redek apostol človečanstva, pa tudi vodnik in prerok slovanske misli. Velikemu osvoboditelju češkoslovaškega naroda, neustrašnemu prijatelju resnice in borcu za svobodo malih narodov hvaležen spomin in večna slava!

Tolmač k našim slikam:

Levo zgoraj: Graščina Lany, kjer je Masaryk preživel večer svojega življenja ter utonil v večnost — Druga: Trije veliki državniki, od katerih ni danes nihče več med živimi: Pašić, Masaryk, blagopokojni kralj Aleksander — Tretja: Masaryk na konju z vojaškim in civilnim spremstvom —

Četrta: Prezident s svojima vnukoma, otrokoma hčere Olge Revilloodove iz Švice

V sredi prva zgoraj: Masaryk pri vojaški paradi na Hradčanih. V ospredju prezidentova standarta — Druga: Masaryk na jugoslovanski razstavi v Pragi — Tretja: Masaryk na spreho du s senatorjem Vaclavom Klofačem — Spodaj: Masaryk uživa razgled in počitek na Hradčanih

Desno zgoraj: Masaryk se pelje z ministrskim predsednikom Ant. Švehlo po izvolitvi in prisegi na Hradčane — Druga: Recepcija, na katerih se je Masaryk seznanjal s tujimi gosti — Tretja: Tisočglave množice poslušajo na velikem dvorišču palače na Hradčanih nagovor državnega poglavarja

Spodaj: Masaryk med brnskimi Sokoli

Naši kraji in ljudje

Borba za obstanek naših družin

Udeležimo se zborovanja za povišanje prejemkov!

Naše gospodinjice in matere, prav tako pa tudi družinski očetje naravnost s strahom spremljajo silno naraščanje, ki ga morajo občutiti naše družine prav povsod: pri obliki in obutvi, pri najnujnejših potrebščinah, zlasti pa pri hrani. Od leta 1935. se zlasti cene na drobno stalno dvigajo, zadnje mesece pa je to naraščanje zavzelo takšen obseg, da ogroža zdravje, da celo obstoj družine. Saj so se v zadnjih mesecih podražila najnujnejša živila za 30 do 40 odstotkov.

S temi dejstvi v naravnost v nerazumljivem nesoglasju so pa prejemki javnih in zasebnih nameščenec, ki pri nas prav za prav še nikdar niso dosegli dostojnega ekstenzija minuma, a so prav leta 1935. dosegli katastrofalno znižanje, ki je za čuda brezobzirno udarilo baš naše družine. Saj je bila zmanjšana že takratna nizka določila za otroke, zlasti občutno so pa prikrajšali poročene žene, javne nameščenke, ki pomagajo vzdrževati s svojim zaslužkom družine. Najbolj krivično pa je, da so bili najbolj prikrajšani najmlajši, ki imajo navadno največ otrok! To pač ni v interesu sanacije družine, o kateri se prav danes toliko govori.

Narajščajna neskladnost med plačili in cenami življenjskih potrebščin je spravila večino družin javnih nameščenec v obupen položaj, tako da brez pretiravanja lahko rečemo, da mnogi stradajo, da se mnogi oblačijo le na upanje.

Toda posledica nizkih prejemkov ni bilo le obubožanje velikoga števila javnih

nameščenec, marveč je dala državna uprava zgled tudi privatnim podjetjem, ki so začela še bolj pritiskati k tlor svoje uslužbenice. Seveda pa sprito današnje povezanosti vsega gospodarstva ni ostalo samo pri tem. Kvarni vpliv zniževanja plač občutijo danes tudi gospodarski krogi, za katere so prihajali nameščenici kot odjemalci v prvi vrsti v posle.

Zato je v interesu vseh plasti prebivalstva, da se javnim nameščencem zboljšajo prejemki, odnosno, da se jim vrne vsaj to, kar se jim je odvzelo.

Zadnji čas sicer res govore o vrnitvi draginskih doklad javnih nameščenec, toda zopet se menda namerava prezreti del prizadetih: poročenim ženam — javnim nameščenkam doklad baše ne nameravajo vrniti. Ne glede na to, da je s takim postopanjem grobo prekršeno načelo o enakopravnosti ter da mora polovična plača roditi tudi polovičarsko delo — je s tem prizadeta zlasti družina, ki je večinoma nujno navezana tudi na polne žene dohodke. Zato je v interesu družine in s tem države, da se draginske doklade vrnejo prav vsem javnim nameščencem, tako moškim kakor ženskam.

To zahteva namerava povedati v imenu vseh prizadetih Jugoslovanska ženska zveza na javnem zborovanju, ki bo v četrtek 16. septembra 1937 ob 20. v dvorani Delavske zbornice. To zborovanje zasluži pozornost: prav vse javnosti, kajti prizadeti so prav vsi krogi, zato je prav, da se ga tudi vsi udeležimo.

To bo uredila priroda, le ona je temu kos. Poslala je nadlogo gosenc in jo bo tudi vzela. Toda venomer se vsiljuje vprašanje: zakaj je prav letos toliko gosenc, ko je bilo deževno leto, dež pa škoduje gosenci? Kmet si ne ve odgovora, pa še marsikdo ne ve, od kod letos ta nesreča.

Zanimiva so mnenja prirodoslovcov. Morda imajo prav tisti, ki pravijo, da je zima, posebno pa pomlad, uničila zalego najezdnikov. Najezdniki so mušice, podobne osam, ki zlezajo jajčeca v gosence in jih tako uničujejo. Poleg teh sovražnikov gosencičnega rodu morajo biti gotovo še drugi uničevalci, ki so pa letos bržčas izostali ali so bili kakorkoli pokončani.

Zelo zanimivo pri gosencičnem zadevi je, da je letos v splošnem zelo malo drugih gosenc in so zato zbiralci pisanih metuljev nezadovoljni s svojo slovesno sezono. Ptice pevke žal ne marajo kosmatih gosenc. Uničujejo jih le kukavice, ki pa so povsod in odtilete in bi jih bilo vseh skupaj tudi preveč, da bi uničile toliko gosenc.

Na Sorskem polju, kjer so veliki zeljniki in imajo kmetje od zelja lepe dohodke, saj ga v dobrih letih razvažajo po vseh gorenjskih industrijskih središčih, letajo velike jate škorcev, toda kosmate gosence puste v miru, da lahko nemoteno uničujejo upe kmetov.

Opazovalci prirode so ugotovili točno le naslednje: prvi pojav kapusovega belina je bil normalen; drugi roj, ki se izleže iz jajčec onih metuljev, kateri so bili prezimili in položili pomladi novo zalego, pa je bil tako obilen, da je uničil vse naše zeljnike. Zdaj uničujejo gosence tudi repo. Vsa naša nada je samo še, da bo škodljivo zalego uničila zima. Le tako bi se izpolnilo pričakovanje gorenjskega kmeta, vdanega v božjo voljo: vsemožna priroda vse poravnava in bo uredila tudi to težavo.

Kako je bilo z nesrečo planinarke na Komarči

Beginje, 14. septembra
K poročilu pod tem naslovom, objavljeno 10. septembra, je potrebno zaradi točnosti naslednje pojasniti: Ni res, da skupina 7 turistov, to je tri dame in 4 gospe, ni hotela pomagati prenesti ponesrečenke v dolino. Res pa je, da smo nudili svojo pomoč, nudili povezo, vato in jod, kar pa je g. Zupan odklonil, češ, da je vse v redu, ker pride itak zdravnik, ki bo ponesrečenko povezal in šele potem da jo bodo odnesli v dolino (10 do 15 minut daleč).

Vsa označena družba je prispela do kraja nesreče šele potem, ko je bila ponesrečenka že prenesena na pot Komarče in so bili reševalci, nosači, voljaki, trije po številu, z ruho in odejo pri ponesrečenki. En član je pomagal dvigniti ponesrečenko na ruho in je hotel tudi pomagati, da bi prenesli ponesrečenko v dolino. Ker pa je ponesrečenka zaradi dobljenih ran zelo trpela in kakor hitro se dvignili ruho, da bi jo nesli navzdol, neusmiljeno stokala, se je g. Zupan odločil, da počaka zdravnika in nato šele da ponesrečenko prenesti v dolino.

Turisti so torej pomagali in so hoteli pomagati, ni pa res, da se za ponesrečenko ne bi zavzeli in g. Zupana pustili samega. Dva mlada turista sta bila iz iste družbe kakor ostalih 7, samo ona dva sta hitela naprej, da bi si še ogledala slap Savice. Oba sta strela svojo dolžnost, kakor tudi ostalih 7 turistov. Ker so turisti videli, da je za prenos na razpolago dovolj osebvojakov in tudi sam g. Zupan, so odhiteli v dolino sami, zaradi nesreče zelo potrti. Naposled se resnici na ljubo pripomnimo, da je padla ponesrečenka kakih 8 do 10 m globoko in ne 50 m, kakor se je navajalo.

„Bohème“ v delno novi zasedbi

V četrtek je opera vprizorila v okviru sejmških dni Puccinijevo Bohème v novi zasedbi. Predstava je torej imela tudi namen, dokazati, da razpolaga operni ansambl s novima umetnicama, ki sta angažirani, oziroma pridobljeni za letošnje sezono.

O ge. Vidalovi je bilo na tem mestu že govora. Njen topli in izdatni sopran ne zveni nikdar prisljano ali neprijetno in je le želeči, da muzikalno in igralsko doseže kmalu enako stopnjo. Občinstvo, ki se je odzvalo v neobčutnem številu, je njen uspeh kot Mimi nagradilo s pristranim odo-

bravanjem, še bolj pa je bilo iznenađeno, ko ga je izredno mlada začetnica Noličeva presenetila s tako živo in mestoma točno pogodeno Musetto, da se ni moglo vzdržati burnih ovacij. Gd. Noličeva je prav za prav koloraturni sopran. Pozna se ji, da je vajena parketa in kretanja na njem, kar je predpogoj za oder in take vloge, kot na primer Musetto.

Ze pri audiciji je pokazala, da ima dokaj prodoren in lahek glas in da ga že do precejšnje mere zna izrabljati. Bogata višina in sonorna nižnja jameča dovolj za to, da bo pevka razširila in olesnala z nadaljnjim pravilnim šolanjem tudi srednjo lego svojega glasovnega obsega. Muzikalnost in ritma ji ne primanjkuje, karikiranja v igri pa naj se varuje (tretje dete janjel). Z zanimanjem čakamo, da nam poda takto vlogo, ki ne bi terjala od nje kot začetnice preveč napora, pa ji vendar nudila večji pevski razmah. Debutantka je, po izgovorjavi sodeč, nevajena slovensčine, vendar ji podala svojo vlogo v našem jeziku in to vseskozi razumljivo.

Predstava je bila v vsakem oziru posrečena. Rudolfa je pel kot gost g. Gostič, o katerem pa vemo, da se našim deskam ne bo nikdar za dalj časa odtegnil, saj so mu zna sree prirastle enako, kakor on sam publiki. Ostali člani bohemske štiriperesne detelje, gg. Beletto, Primožič in Kolacio so bili, kakor vedno, pevsko in igralsko vzorni.

SOKOL

Sokol Smarje pri Jelšah je rojstni dan svojega Vzvišenega brata proslavil kar največje. Zg. na predvečer so zaplapolale z vseh hiš državne zastave. Ob pol 20. je krenil po trgu sprejod. Na čelu sprejoda je nosil Sokol v kroju ogromno državno zastavo, sledila mu je domača sokolska gošča, ki je ves čas neumorno igrala korakce. V sprejodu so se sočelovali Sokoli v kroju, gasilci in članstvo, naraščaj in deca v civilu z znaki. Ves čas povorke so vzklikali kraji, nacionalni ideji in Sokolu. Po povorki je bil na trgu stik, kjer je gošča intonirala Pesem sokolskih legij, ki jo je pelo vse članstvo in državno himno. Po bakladi je Sokol priredil v telovadnici pri br. Habjanu javnostni koncert društvene salonskega orkestra in godalnega kvarteta pod vodstvom neumornega br. Dežele. Poslušalci, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano, so priredili izvajalcem živahen aplavz, tako da so morali zahtojno točko celo ponavljati. V ponedeljek je bila v župni cerkvi zahvalnica, ki so se je udeležili zastopniki uradov. Sokoli v kroju in civilu ter gasilci in mnogo občinstva. Ob 10. je bil zbor Sokolov v telovadnici, ki je imel med članstvom ogromen odziv. Zbora se je udeležilo vse, kar je sokolskega in čuti z nami. Po odpetju Sokolskih legij in himne Hej Slovani je bila lepa proslava, ki je napravila na vse prisotne najgloblji utis, zaključena. Bratje in sestre, tudi v bodoče se držimo našega gesla: Le naprej, brez miru, za sokolskim praporom!

Kupujte domače blago!

S P O R T

Juniorsko prvenstvo v lahki atletiki bo v soboto in nedeljo na telovadišču ljubljanskega Sokola

V soboto in nedeljo 18. in 19. t. m. ob 16.30 ozir. ob 9. prireja SK Ilirija na telovadišču ljubljanskega Sokola svoj dolžnostni lahkootletski miting. Solotni del je le za seniorje, nedeljski pa le za juniorje, ki bodo nastopili v borbi za lahkootletsko juniorsko prvenstvo ljubljane kot posamezniki in za klube. Prijavljenih je še sedaj lepo število naraščajnikov prireditelja, med njimi oba državna reprezentanta na letošnjih VIII. balkanskih igrar, odlični Kotnik na 1500 m

in Bratovž Vido za skok v višino. Prirediteljev bo vsestransko dobro pripravljena in bo gotovo privabila čim več prijateljev lahke atletike.

Ze vsaj zato ker je brez vstopnine, ki so se ji prireditelji zaradi previsokih taks rajši odpovedali samo, da bo sicer obisk toliko večji. Polpripte naše mlade s svojo navzočnostjo in jim pokažite, da ste veseli in zadovoljni, ko vidite agilne naraščaj tako vztrajno pri vsem delu.

V nekaj vrstah

Na sportnem igrišču Drave v Ptujju je bila preteklo nedeljo drugorazredna prvenstvena tekma med Lendavo in Dravo, v kateri je Lendava zmagala s 4:1 (3:1). Obisk je bil zaradi slabega vremena zelo slab, prav tako pa je zaradi nemogočih tal trpela tudi forma moštvev.

V zadevi protesta beogradske Jugoslavi je proti nedeljski tekmi z BSKom, v katerem Jugoslavija trdi, da Stevič kot profesional ne bi bil upravičen nastopiti, je dal sedaj tudi BSK objaviti neke informacije, po katerih je Stevičev primer za upravo BSK popolnoma razčiščen. Stevič ni verificiran za noben klub niti registriran pri francoski nogometni zvezi, baš zaradi tega, ker je podpisal dve pogodbi z njegovimi klubi. Igralec je po povratku v domovino podal izjavo, da se vrača v matični klub (BSK) in o tem je bil JNS tudi obveščen. Tako je popolnoma pravilno lahko tudi takoj igral za njegove barve. Iz krogov JNS se o tej aferi zaenkrat niso mogle dobiti nobene informacije, zdi pa se, da se nagiba tudi k stališču, ki ga zavzema Stevičev klub.

Na VII. balkanskih igrar, ki so se za nas končale s precejšnjim neuspehom in v katerih smo bili prvič potisnjeni na tretje mesto za Grke in Rumune, smo dosegli dva zelo lepa uspeha po zaslugi našega slovenskega zastopnika Emila Gorška, ki je dosegel dva nova balkanska in jugoslovanska rekorda (na 800 in 1500 m). Predsednik rumunske lahkootletske federacije je izročil Goršku pred odhodom iz Bukarešte kot najbolj uspešnemu jugoslovanskemu atletu krasen zlat pokal in vrednost 20.000 lejev. Razen Gorška je treba v naši reprezentanci še posebej omeniti mladega tekača Despota iz Trogira, ki se je z dobrim, rezultatom odlikoval na 400 m in v stafeti 4x400 m.

Včeraj so bile v Pragi zaključene vojaške sportne tekme držav Male antante, na katerih je v skupni klasifikaciji po vseh disciplinah zmagala Češkoslovaška z 29 točkami. Drugo mesto je zasedla Jugoslavija z 21, tretje pa Rumunija s 13 točkami.

V Parizu je bil preteklo nedeljo lahkootletski dvoboj med Italijani in Francozi,

v katerem so Italijani zmagali s 75:73 točkami. Najboljši rezultati so bili na 400 m: Lanzi (I) 49.2, 800 m pa: 1:54.7, na 1500 m slednjič Beccali (I) 4:03.2.

V ameriškem teniškem prvenstvu za moške posamezno je moral nemški prvak von Cramm klub vsem naporom še enkrat položiti orožje pred Američanom Budgeom, ki je zmagal s 6:1, 7:9, 6:1, 3:6, 6:1. Cilenska teniška prvakinja Anita Lizana pa je osvojila ameriško teniško prvenstvo med damami posamezno, ko je zmagala nad Poljakinjo Jedrejowsko gladko v dveh setih 6:4, 6:2.

V Italiji se je preteklo nedeljo začelo senosko tekmovalje za državno prvenstvo v nogometu. Po prvem kolu vodi Roma pred Juventusom in Bologno. Zanimivo je, da so se med 8 tekmi ne nedelje tri končale z izidi brez gola (0:0).

Zbor lahkootletskih sodnikov — ljubljana, za tekmovalje SK Ilirije 18. in 19. t. m. se določa tale sodniški zbor: vodja tekmovalja: Megušar, vrhovni: dr. Kgheli, starter: Sanein Danilo; sodniki za mete: Cuderman in Stronpik, Potokar, škoki: Stepišnik in Vidic, Pevalak, sodniki na cilju in časomerilci: Gorjanc, Gnidovec, Grünfeld, Kermavner, Kos, Potokar. Delegat zbora: Megušar. Vsi sodniki naj bojo prvi dan ob 16.15, drugi dan pa ob 8.45 na telovadišču ljubljanskega Sokola v Tivoliju. Pričetek obkara točno ob napovedanih urah t. j. 16.30 in 9.

Motoklub »Ilirija«. Redna seja upravnega odbora in sportne komisije bo četrvi ob pol 21. v kavarni »Miklič«.

RADIO

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih radijskih postaj dobite v vodilni in bogato ilustrirani slovenski radijski reviji »N a š V a k«. — Mesečna naročnina samo 12 din. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Knafljeva ulica 5.

Sreda, 15. septembra.
Ljubljana, 12: Plošče po želja. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Vojaske godbe igrajo (plošče). — 14: Vreme, borza. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Mesečni kulturni pregled. — 19.50: Sah. — 20: Iz otroške sobe (plošče). — 20.10: Mladinska ura (prof. Miroslav Adlešič). — 20.30: Koncert. Sodelujejo violinska virtuozinja ga. Fanika Brandlova in radijski orkester. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Radijski orkester.

Četrtek, 16. septembra

Ljubljana 12: Plošče. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Koncert radijskega orkestra. — 14: Vreme, borza. — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura: ministrstvo za telesno vzgojo naroda. — 19.50: S. Santel: Mala suita (plošče). — 20.10: Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarčič). — 20.30: Koncertni večer. — 21: Prenos Massenove opere »Thais« iz Turina, v odmoru: čas, vreme, poročila, spored.

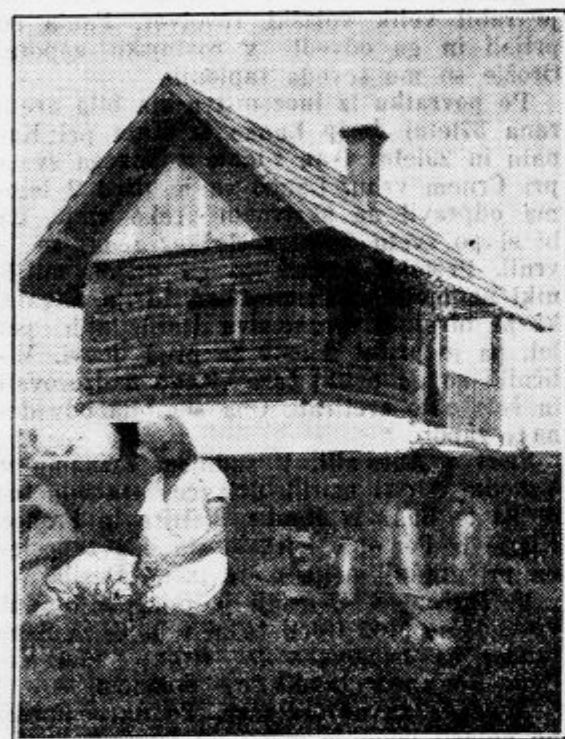
Beograd 17.45: Narodna glasba. — 20: Plošče. — 20.30: Simfonični koncert. — 21.30: Pevska ura. — 22.20: Lahka godba. — Zagreb 17.15: Orkestralni koncert. — 20: Prenos iz Beograda. — 22.20: Plošče. — Praga 19.20: Žalna glasba in reportaže. — Varšava 20: Koncertni večer. — 22: Arje in pesmi. — 22.30: Plošče. — Dunaj 12: Koncert orkestra. — 13.45: Plošče. — 16.05: Kmečka glasba. — 17.30: Sodobna avstrijska klavirska glasba. — 19.25: Odmevi z dežele. — 20.25: Kratkotrajne zgodbe. — 21: Večer vedra glasba. — 22.30: Lahka godba. — Berlin 19.15: Komorna glasba. — 20.10: Pester glasbeni program. — 22.30: Prenos iz Stuttgarta. — München 19: Iz stari hin modernih operet. — 21: Slike iz življenja Matije Claudia. — 22.30: Prenos iz Stuttgarta. — 19: Slavni pevci (plošče). — 20: Potovanje po Schwarzwaldu. — 21.15: Koncert velikega orkestra. — 22.30: Nemška narodna glasba. — 24: Nočni koncert.

Strela je uničila delo idealistov Na Obolno že od nekdanj rada treska strela

Litija, 13. septembra

Kakor je poročalo že ponedeljsko »Jutro«, je v noči na preteklo nedeljo postala prijazna Krjavljeva koča na Obolnem (777 m) žrtev neurja. Strela je tresčila vanjo in je koča pogorela do tal. Tako je uničeno delo družbe idealistov, žal pa je za kočo tudi številnim izletnikom, katerim se je zaradi lepega razgleda in dobre postrežbe zelo prikupila.

Krjavljeva koča je bila zgrajena in leseni kladanici in otvorena 8. septembra 1934. Zgradili so jo nekateri idealni učitelji in učiteljice iz Stične, Velikega Gabra in s Polja pri Muljavi. Koča je stala na oblistnem temenu, na okrog so bile velike planjave. Na Obolno so radi zahajali turisti iz ljubljane in iz dolenskih krajev. Iz ljubljane je na ta lepi razglednik komaj 2 uri hoda, iz Litije pa 3 ure. Še pretekli teden, na graznik Male Gospojnice, je bila za triletnico otvoritve pri koči planinska veselica. In za letošnjo zimo se je obetala tam gori dobra smučarska sezona. Žal pa je neurje v noči od sobote na nedeljo pokončalo doseganje delo in uničilo nadaljnje načrte. Ob treh jutraj je tresčilo in koča je kmalu pogorela do tal. Zar se je videl daleč po dolini. Koča je na žalost stala na usodnem kraju. Obolno je tarča strel. Ze pred 10 leti je strela uničila Obolnarjem domačijo na vrhu hriba. Tudi poprej je večkrat tresčilo

tam gori, zato so se kmetje Obolnarji preselili nekoliko nižje. Vprašanje je, ali bo še poslej kdo tvegati postavitev koče na Obolnem, kjer je sicer resnično potrebna.

Odkod usodna zalega gosenc?

Na Gorenjskem je večina vrtov popolnoma uničenih

Radovljica, 14. septembra
Obupeni ogledujejo kmetje svoje zeljnike. Kjer so bile druge leta debele zeljnate glave, so letos dolgi pusti štori in ogolodana rebra. Treba je plačati davke, otrokom preskrbeti obliko za šolo. Kje vzeti denar, ko niti zelja ne bo za domačo hrano, kaj še za kupčijo!

Vsako leto pride kakšna neugoda. Gosence so letos uničile vsem, revnim in

bogatih. Ali sem bil morda površen pri delu in premalo pazljiv? si očita kmet ko gleda obilno družino. Ne, vse sem poskusil, toda žal je bilo vse zaman. Obirali smo gosence, a jim nismo bili kos. Potresali smo s pepelom, a tudi to ni pomagalo strahotnega zaroda. Vsak dan so prilezli novi roji, vsako jutro je bilo manj listja. Naposled smo obupali in pustili — naj pač bo, kakor hoče. Nekdo je rekel:

Sokolstvo

bo priredilo spominsko svečanost za blagopojnim prezidentom Osvoboditeljem Tomažem G. MARSARYKOM. Čas in kraj svečanosti bomo javili posebej.

Danes se odpro vrata Mestnega muzeja Sprehod skozi sobane, polne meščanskih zanimivosti

Danes ob 11. bodo v Auerspergovih palači na Napoleonovem trgu slovesno odprli Mestni muzej, ki predstavlja važno izpolnitev v ureditvi naših zgodovinskih zgradb in se bo uvrstil med najprivlačnejše ustanove slovenske metropole. Na svečanosti, ki se bo vršila za povabljenih goste, bodo govorili načelnik mestnega kulturnega oddelka dr. Mole, direktor Narodnega muzeja dr. Mal, pod čigar vodstvom so strokovnjaki zbirke uredili, in predstavnik mestne občine. Ob 15. pa se bodo vrata novega zavoda odprla tudi za najširše občinstvo.

Mestni muzej, ki se nahaja šele v svojem prvem početku in se bo razvijal, kakor mu bosta dopuščala prostor in denar, je zbral v svojih dvoranah doslej predvsem dragocene kolekcije meščanskega pohištva iz gotške dobe do polpreteklih dni, da predstavlja prav nazorno revijo domačinske kulture od 15. stoletja do bidemajerja. Posamezni kos in cele kolekcije pohištva so sicer nanešene iz mest in gradov domala vsega slovenskega ozemlja, v celoti pa nam nudijo prav nazorno sliko, kako so v prejšnjih stoletjih naši meščanski predniki živeli v Ljubljani in drugod. Gotška soba nas povede v intimno preproščeno meščanske hiše v drugi polovici XV. stoletja; vrata s starinsko ključavnico, skrinja z robovi, okrašenimi s preprostitimi rastlinskimi in geometričnimi ornamentmi, miza na kozli, več bleška in oblikovne pestrosti kažete samo gotoko okno in mecesnov umivalnik fineje izdelave.

Naslednja soba nam predstavi dobro renesanso, za katero sta v pohištveni kulturi značilna predvsem intarzijski in arhitektonski motivi. Tu je ohranjen tudi zanimiv

strop, ki so ga bili leta 1611, povsem slugačeno našli v Hammannovi hiši, na katerem je gotski ornament na renesančni način razdeljen na kasete. Impozanten je velik, dobro ohranjen portal, posebna dragocenost pa je med drugim pohištvo renesančni pisalnik, ki je tvoril zgodovinsko osnovo poznejšega takozvanega biroja in današnje pisalne mize. V sosednjem prostoru, ki nam prikazuje pohištvo iz prve polovice XVII. stoletja, bodo deležna posebne pozornosti krasna zgodnjabaroka vrata v gradu kneza Trauttmannsdorfa in vrata pri Gorenji Radgoni in pa bogato okrašena omara iz Sparyjevega gradu pri Murski Soboti. Tu je razstavljena še značilna postelja z baldahinom, omara z vrati, izdelanimi v počelbi dveh skrinj, položenih druga na drugo, in razkošno zrcalo. Omara je v tem času v resnici zrasla iz skrinje, ki je bila preizkušnja in pretesna, da bi mogla jemati vase težke brokatne obleke grajskih in mestnih gospa. Tu je restavrirana tudi izredno lepa peč iz XVI. stoletja, katere počitnice izhajajo z gradu Puchensteina pri Dravogradu. Pozni renesansi je odmerjena naslednja soba, v kateri so shranjene impozantna vrata in mimo drugega pohištva omara, ki ima vrata že enotno rezano od vrha do tal.

Velika dvorana je posvečena spominske-mu interierju Prešernovega prijatelja Andreja Smoleta. Kolekcijo je pred 50 leti zbral Smoletov nečak Viktor Naročnem muzeju. Tu sta emhirska peč, ki so jo bili prinesli z Zoisovega gradu na Brdu, in omara po načinu tabernaklja, ki se je razvila iz starega pisalnika. Izpod stropa visi krasen benečanski leseneč, zid pa je okrašen s težko, dragoceno prešito odejo, ki je po vseh priliki kakšno samostansko delo. Ko-

lekcijo izpopolnjujejo intarzirane mizice iz Valvazrove dobe. Naslednja soba nas uvede v prvo polovico XVIII. stoletja, v barok. Tu so zbrani med drugim lepa gosposko razkošna peč z brdskega gradu, kartusi in zapuščine grofov Szaparyjev, slike z nošo tistega časa, dragocena ura s Kronomom, konzolna mizica in železna blagajna s Strahovega gradu. Posebna mojstrovina je ura v pozlačeni bronzi iz leta 1749, ki visi s stropa, a namesto uteži ali peresa jo je gnala lastna teža. Značilna je baročna omara z obdrtimi, izravnanimi ogli, a vse pohištvo izkazuje nekakšno živo razčlenjenost. Tej sobi je pridružena baročna slovesna dvorana iz dobe, ko so se naši predniki navduševali za vzbočnoozaiske in kitajske vzorce in jih posnemali v porcelanu in sliki. Dvorano krasita dve veliki peči z žgano ornamentiko, ki izvira z gradu barona Turko- viča v Novem Celju, mobiliar in lesenece pa sta iz Murske Sobot. Tudi rezljani okvir zrcala je izdelan v kitajskih motivih. Kot redka dragocenost je tu razstavljen tudi baročni stol s pravim gobelinom.

Naslednji salon predstavlja že prehod v rokoko. Njegov mobiliar je v glavnem s Szaparyjevega gradu, zrcalo, lesenece in španska stena pa izvira iz gradu grofa Korinskega v Gornji Radgoni, sododne slike pa so povečini iz Strahove zapuščine. Prva soba dalje nam prikaže pohištveno kulturo v slogu Ludvika XVI., ki predstavlja po razkošju prejšnjih dob že prvi korak nazaj k praktičnosti in preprošnosti. Samo peč z rogom izoblika v kotu je še iz rokokoja. Sosednja soba nam prikaže okus in kulturno emoiar, življenjski slog zgornjih desetisočev, kakor se je izoblikoval pod vplivom zmagovitih Napoleonovih pohodov. Pohištvo je v glavnem iz gornjeradonskega gradu, zanimiv svečnik je iz Strahove zapuščine, lesenece iz alabastra in alabastrska ura pa iz zapuščine znamenitega Prešernovega tek-

meca v ljubezni pl. Scheuchenstuhla. Posebna kolekcija nam prikaže napol kmečkomeščansko pohištvo iz te dobe, v katerem se izživljajo spomini na rokoko in barok, zadnji interier pa nas povede v bidermajer, v bodočnost naših meščanskih prababie iz Prešernovih dni.

Soba pred vhodom k pravim muzejskim zbirkam, je posvečena razstavi slik ljubljanske topografije, takoj zraven pa je reprezentančna dvorana, v kateri so zbrani predvsem portreti vseh slovenskih županov ljubljane od Ambroža do dr. Ravnarja. Tu so razstavljene še kipi Adama in Eve, ki sta nekot krasila vhod na mestni magistrat, znameniti vojvodski stol, na katerem je nadvojvoda Karel sedel za časa svojega obiska v Ljubljani, pa roka pravice, ki so jo na magistratu izveščali vsak tržni dan in znamenje mestnih pravic. V posebni vitrini je spravljena zbirka takozvanega ljubljanskega porcelana, ki ga je v svoji tvorilni izdeloval baron Zojs in za katerega so mu glino kopali v Selach. Mimo drugih dragocenosti je shranjeno tu še srebrno župan-eko žezlo in pečatnik iz leta 1500, pa starinska majolika s slovenskim posvetilom in čaša iz brusenega stekla, iz katere je baje ljubljanski mer napival ob svečanih prilikah. Na zdavnaj zašlo zgodovino nas spominjajo še stare listine s podpisi cesarja Leopolda, cesarice Marije Terezije, Hermana, grofa celjskega in zagorskega, in ogleskega patrijarha, ki pričajo o moči tujih svetnih in cerkvenih mogotcev naj staro ljubljano.

V celoti je muzej prav skrbno urejen, da nam v živih podobah kaže življenje naših davnih prednikov. Vanj bodo brez dvoma romale trume ljubljancov in tujcev, a posebej še naših obitnikov in mladine, da si ob lepoti zdravjaj odumre kulture naberejo pobude za današnji dan.

Rafael Sabatini:

MORSKI KRAGULJ

Gusarski roman

»Prav za prav je res odveč,« je posmehljivo odgovorila; »in vendar, ali more biti tvoja maščevalnost tolikšna, da rajši žrtvuješ glavo, kakor da bi se odrekel drobtinice zadoščenja?«

Okrutnost se mu je vrnila v obraz: »Lahko bi bil pričakoval, da si boš tako razlagala moje ravnanje.«

»Ne, prav zato te vprašam, ker je v meni dvom.«

»Ali ne razumeš, kaj te čaka, če postaneš Asadov plen?«

Nehote se je zgrozila; umaknila je oči, a ko je odgovorila, je bil njen glas obrzdan: »Mar je to tolikanj huje, kakor biti plen Oliverja reisa, ali kako te že imenujejo?«

»Prav, če je tebi vse eno, se ne bom dalj upiral,« je hladno odvrnil. »Pojdi torej k njemu. Če sem se paš uprl — zdaj vidim, da sem bil bedak — se res nisem uprl zaradi svojega maščevanja. Groza me je bilo misli na tvojo usodo.«

»Kako te mora biti šele groza samega sebe,« je odgovorila.

Ko je začula njegov odgovor, je vztrepetala. »Morda me je res,« je komaj slišno zamrmral, in

z nenadno strastjo je planilo iz njega: »O, moj Bog, tega je bilo treba, da vidim vso zavreženost svojega ravnanja!« Zastokal je in si za trenutek pokrival obraz z rokami.

Rozamunda je počasi vstala; čudna razburjenost jo je davila.

V svoji zmedbi tega ni opazil. Zdjajci pa, kakor da bi mu posiljal žarek upanja, se je spomnil Fenzilejinega nasveta.

»Se izhodi!« je vzkliknil. Za trenutek se je obotavljal in gledal v stran, nato je storil odločilni korak: Fenzile ga je pokazala! Poročiti se moraš z menoj.

Zdrnila se je, kakor da bi jo bil udaril. Sum se je zbudil v nji in se naglo zgostil v prepričanje, da jo hoče samo ukaniti.

»Poročiti se, s teboj?« je ponovila.

»Da,« je rekel. »Samo tako te morem rešiti.«

»Ta lek mi je preobupen,« se je uprla.

Od nestrpnosti ni vedel kod ne kam. »Moraš, moraš!« je klical. »Ali hočeš, da te še nocoj zavlečejo v Asadov harem, in niti ne kot njegovo ženo, ampak kot sužnjo? Moj Bog, zaradi sebe mi moraš zaupati. Moraš!«

»Zaupati — tebi!« je grenko vzkliknila. »Tebi! Odpadniku, nejeverniku!«

Siloma se je obrzdel: »Še zdaj, čeprav veš, kako neizmerna krivica se mi je zgodila. Kaj res ni opravičbe za moje ravnanje?«

Zadnje besede so ji šle nehote do živega. Njeno

vedenje je ostalo sicer tudi zdaj še sovražno, a vsaj posmehovala se ni več.

»Nobena krivica,« je rekla, in glas ji je bil skoraj bolesten, »ne more opravičiti tega, da pusti človek svoje viteštvo in človeško dostojanstvo v nemar in zlorabi svojo moč za to, da trpinči žensko, ki se ne more braniti. Kakršen koli je bil tvoj nagib — si padel pregloboko. Ne morem ti zaupati.«

Sklonil je glavo pod temi očrtki, ki mu jih je bilo izreklo že lastno srce. Tiho je dejal: »To vem, a saj ne terjam tvojega zaupanja zase, ampak le v tvojo lastno korist. Zaradi tebe te zaklinjam, da to storiš.« V nenadnem navdahnjenju je izdrl bodalo izza pasu in ji ga pomohil: »Če potrebuješ dokaza moje odkritosrčnosti: ná, vzemi to orožje. Pri prvem znamenju, da se izneverjam obljubi, ga rabi, kakor te je volja — zame ali zase.«

Presenečeno ga je pogledala, nato je počasi iztegnila roko, da bi vzela bodalo: »Ali se ne bojiš, da ga ne bi takoj porabila in končala vsega?« je vprašala.

»Zaupam ti, da boš tudi ti meni zaupala. Obožim te zoper najhujše. Če imaš na izbero ali smrt ali Asada, tedaj je smrt boljša. Toda nespametno bi bilo odločiti se za smrt, dokler še lahko upaš v življenje.«

»Kako naj upam? V kakšno življenje?« je vprašala, in stari posmeh je iznova zazvenel v njenih besedah. »V življenje s teboj?«

»Ne,« je odvrnil s krepkim glasom. »Izkušal bom popraviti zlo, ki sem ga storil. Jutri zarana odrine moja galeasa na morje. Skrivaj te spravim na ladjo, in potem najdem priložnost, da te izkrcam v kakki krščanski deželi, bodi si v Italiji, bodi si v Franciji, tako da se lahko vrneš domov.«

»A ta čas naj ti postanem žena?«

Žalostno se je nasmešnil: »Še vedno se bojiš zanke? Ali te ne more nič prepričati o moji odkritosrčnosti? Zate kot kristjanko moslemski zakon ne velja, in tudi jaz ga ne bom smatral za zakon. To je vendar samo zvijača, ki naj te reši. Mimo te ga imaš pa bodalo.«

Zamišljeno je stala pred njim, z očmi uprtimi v leskečo se ostrino. »In poroka?« je vprašala. »Kako naj se izvrši?«

Sakr el Bahr ji je pojasnil, da po moslemski postavi zadostuje izjava pred kadijem ali kadijevim predstojnikom in v navzočnosti prič. Hotel ji je povedati še več, ko se je oglašil spodaj vrvež glasov in teptanje nog in je svit plamenic zalil dvorišče. »Asad prihaja s svojimi oborčenci!« je prestrašen zaklical. »Rozamunda, ali privoliš?«

»A kadi?« To vprašanje mu je povedalo, da je njen odpor stl. »Rekel sem ti: pred kadijem ali njegovim predstojnikom! Asad sam naj bo duhovnik, in njegovi spremljevalci naj bodo priče.«

»Branil se bo!« je vzkliknila Rozamunda in zvilala roke.

»Morava ga iznenaditi.«

MALI OG LASI

Služba dobi

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Samostojno

gospodinjstvo sprejem, Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Gospodinjstvo«. 23066-1

Kontoristko in

prodajalko kot začetnico, sprejem za elektrotehnično podjetje. Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Kontoristko«. 23067-1

Mizarskega

pomočnika prvostopnega, sprejem za izpolnjenost za naročeno opravilo. Celovška 209 pri re. miz. 23061-1

Postrežnik

isšem, urno in spretno, va. jeno dela in stanovanje v hiši. Jutri pod znakom »Postrežnik«. 23073-1

Čevljarskega

pomočnika za zbiranje šivnega dela — sprejem, hrana in stanovanje v hiši. Jutri pod znakom »Čevljarskega«. 23064-1

Modistinjo

prvostopnega, potrebujem ta. kaj. Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Modistinjo«. 23074-1

Vrtnarja

mlajšega, neoznanjenega in splošnega, z dolgoletno prakso in dobrom spretnostjo, ho. poleg vrtnarskih del opravlja tudi druge hišne posle, isšem za takoj. Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Vrtnarja«. 23065-1

Mizarskega vajenca

sprejem za takoj. Hrana in stanovanje v hiši. — Karel Aizman, Kranj, Konarska cesta 12. 23071-1

Brivskega

pomočnika kateri dela vodno in električno instalacijo ali frizerko, katera dela moko stroko, — sprejem, takoj ali po dogovoru. Rakitje Branko, frizer. Muta. 23060-1

Brivskega

pomočnika prvostopnega delavca sprejem, takoj salon Klepčar, Resljeva cesta. 23062-1

Samostojne

kuharice in dekleta za vsa hišna dela, dobre hišne službe in v posredovalni Wolfova 10. — Breda, Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Samostojne«. 23063-1

G. Th. Rothman:

VRTISMRČEK

in ŠILONOSKA

Nove pustolovščine

112

Stoj! Obstali smo. Ves upehan se zgrudim na tlak. Vrta se mi pred očmi, nič več ne vem, kje mi je glava. Neki mišek se mi zareži, in to me zdrmi iz omotice. Vstanem torej in opotekaje se krenem domov.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Adolf Ribnikar. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

112

Krojaškega

pomočnika za veliko delo, — sprejem Vinko Šefic, Sv. Petra nasip št. 29. 23061-1

Torbarsko-sedlar-

kega pomočnika ishem, Torarna Zora, Le. podvorska 23, Ljubljana VII. 23104-1

Služkinjo

pridno in pošteno, katera dobro kuha, sprejem. Vr. stovska 27. Mirje, levo, od tobočne tovarne. 23113-1

Služba išče

Vaška beesda 50 par, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 12 Din.

Gospodična

z znanjem francoščine in nemščine, isče mesto k otrokom ali v pomoč gospodinjstvu, Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Gospodična«. 23069-2

Vajenci (he)

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Mehanika vajenca

sprejem Ivan Legat, Ljubljana, Prešernova 44. Specialna popravilnica in trgovina pisarniških strojev. 23072-44

Vajenec

zeli stopiti v boljšo trgovino z mesnim blagom z okirbo v hiši. Dvorščak je 4 meseč. razrede z dobrom uspehom. Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Vajenec«. 23060-44

Učenko

za damsko modno trgovino, po možnosti z znanjem nemščine, sprejem, takoj. — MELA, Tyrseva 20. 23068-44

Vajenko

sprejem v trgovino mehanizma blaga. Ponedeljek na ogl. odd. Jutra pod znakom »Vajenko«. 231-9-44

Pouk

Diplomirana filozofka sprejema v skupinah ali posamično dečke in deklice iz osnovne šole za pouk v francoščini in jih tako pripravlja za gimnazij. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23173-4

Kupim

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kupi

rabljene, dobro ohranjene sode od vina ali mošta. Ponedeljek z navedbo cene na naslov M. Ročnik pos., Zavodnje p. Šostanj. 22642-7

Kapital

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Hranilne knjižice

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Alojzij Planinšek

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Srečke

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Posojilo

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Prodaj

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Najboljši trboveljski

PREMOG brez prahu, koks, suha drva

I. Pogačnik

BOHORICEVA 5. Felet. 20-59

Sadje

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kupim jabolka

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Glasbila

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

GLASBILA

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

VIOLINE-šolske 68-

GITARE ... 120.-

MANDOLINE 80.-

HARMONIKE slovitih znamk

IZREDNO POCENI!

MODIC

Pasaža Nebotičnika

Radio

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Radioaparati

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Auto, moto

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Luksuzni avto

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kupim

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kupi

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kapital

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Hranilne knjižice

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Alojzij Planinšek

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Srečke

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Posojilo

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobico

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Posojilo

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Lokali

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Pekarno

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Posest

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Enonadstropna hiša

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Stanovanje

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kom. tno

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Stanovanje

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

5-sobno stanovanje

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Trisobno stanovanje

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Stanovanja

Beesda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din.